

REFORMIERAKONNA VALIMISPROGRAMM 2015

UUS PÕHJAMAA

**KINDLALT
EDASI!**

REFORMIERAKONNA
VALIMISPROGRAMM 2015

UUS PÕHJAMAA

Uus Põhjamaa

Eelolevatel valimistel taotleb Reformierakond Eesti rahvalt mandaati selleks, et liikuda **kindlalt edasi** Eesti poole

- mille iseseisvus on igaveseks kaitstud
- mis on sama jõukas kui Soome
- ja mille rahvaarv kasvab.

Me soovime, et sellist Eestit hakkaks maailm tundma kui **Uut Põhjamaad**. Kui riiki, kus on saavutatud Põhjamaade elatustase ja turvalisus, kuid mis on isiku- ja majandusvabadustelt jätkuvalt maailma tipus ning nii sotsiaalselt kui tehnoloogiliselt dünaamilisem ja paindlikum kui vanad Põhjamaad.

Kui riiki, mis on kindlalt kaitstud iseseisva kaitsetahte ja -võime ning tugevate atlandi-üleste liitlussuhetega.

Kui riiki, kus on Põhjala kiireim majanduskasv ning kus isikuvabadused ja isiklikud suured narratiivid on kõige tähtsamad.

Kui riiki, kus kolm last peres on uus normaalsus ja rahvaarv kasvab.

Uus Põhjamaa on hästi kaitstud, majanduslikult edukas, võrdseid võimalusi tagav, perekonda väärtustav ning euroopalikke väärtusi kandev riik. Me ei laveeri ida ja lääne vahel, meie valik on tehtud.

Just nende sihtide saavutamiseks tahame me järgmisel volituste perioodil kujundada ühiskonnas järgnevas programmis kirjeldatud väärtushinnanguid, võtta vastu õiguslikke ja rahanduslikke otsuseid ning teha valitsemises konkreetseid korralduslikke tegusid.

Meil on päris head eeldused eesmärgini jõuda – Eesti on juba praegu paljudes valdkondades maailma absoluutses tipus. Meie majanduskasvu eeldused on head nii Eesti inimeste harituse, soodsa ettevõtluskliima kui ka riigi madala võlakoormuse tõttu. Meid eristab elatustaseme vahe, mille tagasi tegemine nõuab pingutusi, kuid mis on võimalik. Me ei ole rahul enne, kui Eesti elatustase on Soomega vähemalt võrdne. Meie inimeste töö ei ole vähem väärt.

Ükski visioon ei täitu iseenesest. Unistuste tõelisuseks muutmiseks tuleb teha iga päev reaalseid, kas või väikesi samme.

Sinu võimalus anda oma panus Eesti muutmiseks Uueks Põhjamaaks on anda neil valimistel oma hääl Reformierakonnale, kes viib Eestit selle unistuse suunas kindlalt edasi!

Uus Põhjamaa

- 7 **RAHVUSLIKU JULGEOLEKU STRATEEGIA**
KINDLALT KAITSTUD VABADUS
- 24 **MAJANDUS**
MAJANDUSKASV KÕIGI HEAKS
- 37 **SOTSIAALVALDKOND**
HEAOLU KÕIGINI
- 45 **EESTI KEEL, RAHVUSLIK MÄLU JA RIIKLIKUD SÜMBOLID**
MEIE KEEL JA MÄLU
- 51 **KULTUURI- JA SPORDIPOLIITIKA**
LOOVUS JA TERVIS
- 63 **HARIDUS JA TEADUS**
ÕPPIMISRÕÕM KOGU ELUKS
- 75 **INNOVATSIOON**
HOMNE e-EESTI
- 79 **MAAELU**
ELU KOGU EESTIS
- 83 **KESKKOND**
HOITUD LOODUS, PARIM ELUKESKKOND
- 89 **RIIKLUS JA ÕIGUSKORD**
TÕHUS JA DEMOKRAATLIK ÕIGUSRIIK

RAHVUSLIKU JULGEOLEKU STRATEEGIA

KINDLALT KAITSTUD
VABADUS

A large, vibrant yellow brushstroke graphic that starts from the bottom left and sweeps upwards and to the right, partially overlapping the text 'KINDLALT KAITSTUD VABADUS'.

Eesti rahva vabadust, heaolu ja turvalisust ohustavad Eesti riigi vahetus naabruses asuv agressiivne välisriik, loodusjõud, terrorism ja inimlikud eksimused.

Nende ohtude täielik kaotamine ei ole meie võimuses, kuid meie kõigi võimuses on üheskoos ehitada riik, mis on eeskujulikult valmis ennetama oma kodanike heaolu ja julgeolekut ähvardavaid ohte ning toime tulema realiseerunud ohtudega.

Eesti rahva vabaduse, heaolu ja julgeoleku kõige kindlamaks tagatiseks on eeskujulikult korraldatud Eesti riik, mida Eesti kodanikud soovivad ühiselt edendada ja kaitsta.

Reformierakonna silmis on Eesti rahvusliku julgeoleku strateegia nurgakivid ja eesmärgid:

1. Rahva tugev Eesti-identiteet, mis väljendub muuhulgas samastumises euroopalike väärtustega ning oma riigi ja kaaskodanike saavutustega, rahulolus sotsiaalmajanduslike arengutega, kõrges turvatundes ja kaitsetahtes ning kultuurilises ühtekuuluvustundes.
2. Õiglus- ja kindlustunnet loov toimiv õigusriiklus ja kodanikuühiskond, mis põhineb parlamentaarsel demokraatial, võimude lahususel ja tasakaalul ning vabakonna aktiivsusel.
3. Pikaajaliselt ettevaatav, demograafilisi ja ökoloogilisi arenguid arvestav kestlik ja uuenemisvõimeline ühiskonnakorraldus igal tasandil – Eesti külakogukonnast Euroopa Liidu institutsioonideni.
4. Eesti kõrge rahvusvaheline maine ning head suhted kõigi rahumeelsete ja oma kodanike heaolu, stabiilsust ja tehnoloogilist arengut edendavate riikidega.
5. NATO, Euroopa Liidu jt liberaalset demokraatiat edendavate ja kaitsvate rahvusvaheliste institutsioonide sisemine ühtsus ja tegutsemisvõime ühiste väärtuste kaitsmisel ning avatus samu väärtusi kandvate riikide liitumiseks.
6. Riigikaitse laia käsitluse rakendamine ning iseseisva, viivitamatut reageerimist võimaldava kaitsevõime väljaarendamine tasemeni, mis võimaldaks ohtude tõrjumise kuni kollektiivsete kaitsemehhanismide rakendumiseni. Euroopa Liidu ja NATO

välispiiri tugevdamine. Kõigi kodanike ja nende ühenduste teadlik ja professionaalne osalemine riigikaitse täpselt väljatöötatud tööjaotuses.

7. Elutähtsate teenuste tagamine ohuolukordades. Venemaast sõltuvuse (gaas, elekter, transpordiühendused jne) minimeerimine ning infra- ja tarneühenduste mitmekesisdamine, sealhulgas Eesti energia- ja transpordisüsteemide ühendamine Kesk-Euroopa ja Skandinaaviaga. NATO kollektiivkaitse rakendumiseks kriitilise tähtsusega tsiviiltaristu väljaarendamine.
8. Eesti elanike turvatunne. Eesti elanike objektiivne informeerimine ning psühholoogilise kaitse arendamine, mis võimaldaks vältida vaenulike infomanipulatsioonide mõju. Tsiviilkontrollile alluvate ja liitlastega igakülgset koostööd tegevate eriteenistuste võimekuse oluline tõstmine.

EESMÄRK 1: Rahva tugev Eesti-identiteet, mis väljendub muuhulgas samastumises euroopalike väärtustega ning oma riigi ja kaaskodanike saavutustega, rahulolus sotsiaalmajanduslike arengutega, kõrges turvatundes ja kaitsetahtes ning kultuurilises ühtekuuluvustundes.

Reformierakond:

- viib läbi inimeste sissetulekute (palkade ja sellest tulenevalt pensionide ja eelarvest makstavate toetuste) kasvu toetavat majanduspoliitikat sihiga lähendada Eesti elanike elatustaset Põhjamaadele
- viib läbi reformid, mis muudavad uute töökohtade loomise lihtsamaks ja odavamaks ning Eesti üheks Põhjamaade äri ja ettevõtluse meeliskohaks
- viib ellu sotsiaalpoliitikat, mille põhimõtteiks on „Eesti majanduskasv on kõigi heaks“ ja „Kedagi ei jäeta maha“; arendab reforme, mis fokuseeritult ja tõhusalt aitavad just kõige hapramas seisus olijaid – lastega suurperesid, pensionäre, puudust kannatavaid kaaskodanikke (vt lähemalt sotsiaalvaldkonna programm)
- hoiab Eestit vaba ja isikuvabadusi kaitsva riigina, arendab ühiskonda avatuse ja sallivuse vaimus
- seab sihiks Eesti „kultuurilise jooksevkonto“ tasakaalu ehk Eesti kultuuriloomingu rahvusvahelise läbilöögi ja -müügi (kultuuriekspordi) suurenemise, vajadusel nihutades loometegevuse toetusmehhanismide raskuskeset senisest enam turunduse ja levitamise toetamisele

- edendab ja julgustab senisest enam looma ja avalikult kasutama Eesti identiteeti ning edumeelsust tähistavaid sümboleid, sealhulgas viib ellu programmi „Rahvuslipu väljak igasse linna- ja vallakeskusesse“
- kujundab ja viib ellu vähemusrahvuste poliitikat, mis suurendab Eesti ühiskonna siset sidusust
- taotleb regionaalsete erinevuste, sh Ida-Viru arenguerinevuste vähendamist, vajadusel revideerides riiklike vahendite suunamist tasandusfondi kaudu
- lõpetab kodakondsusetuse taastootmise ning seadustab topeltkodakondsuse sünnijärgsetele (põlvnemisel põhinevaile) Eesti kodanikele, välja arvatud Vene Föderatsiooni kodanikud

EESMÄRK 2: Õiglus- ja kindlustunnet loov toimiv õigusriiklus ja kodanikuühiskond, mis põhineb parlamentaarsel demokraatial, võimude lahususel ja tasakaalul ning vabakonna aktiivsusel.

Reformierakond:

- jääb kindlaks tugeva mitmeparteilise parlamentaarse demokraatia ideaalidele, ajakohastab ja muudab avatumaks Riigikogu töö
- seisab põhiseadusliku ja riigikorraldusliku stabiilsuse eest
- seisab võimude lahususe ja tasakaalu eest ning õigusriikluse ja õigusemõistmise tugevdamise eest
- ühtlustab ja liidab (kodifitseerib) valimisseadused üheks seadusandlikuks aktiks ning langetab aktiivse valimisõiguse kasutamise õiguse vanusepiiri kohalikel valimistel 16. eluaastale
- täiendab Vabariigi Presidendi valimise korda, et võimaldada kandidaatidele rohkem aega demokraatlikuks debatiks
- kaasajastab Vabariigi Valitsuse tegevuse õiguslikke aluseid, et muuta valitsuse tegevus paindlikumaks ning võimaldada juhtimist poliitilistest prioriteetidest ja valdkonna-põhisusest lähtudes
- soovib kujundada Eestist Euroopa andmekaitseliidri, pöörates erilist tähelepanu koda-

nike isikuandmete kaitsele, sealhulgas tõhustades asjakohast kohtulikku kaitset. Peab digitehnoloogiat uusi võimalusi loovaks ja arengut soodustavaks. Toetab kogu Euroopa Liitu hõlmava andmekaitse reformi läbiviimist ühtsete põhimõtete alusel

- jätkab tööd kriminaalmenetluse uuendamiseks ja kaasajastamiseks, et tagada põhiõiguste ja -vabaduste senisest tõhusam kaitse menetluse efektiivsust kahjustamata. Muudab järelevalve jälitusametkondade tegevuse üle tõhusamaks, sõltumatumaks ja professionaalsemaks. Annab õiguskantserile jälitusametkondade õiguspärase tegevuse järelevalve lisafunktsiooni
- väärtustab ja tunnustab riigist rippumatu kodanikuühiskonna kui olulise julgeolekuteguri (hajutatud iseorganiseerumise ja riigivõimu taastootmise võime) edenemist ning valmisolekut suurema rolli ja vastutuse kandmiseks ühiskonnaelu korraldamisel partnerluses riigiga
- jätkab õigussüsteemi arendamist kodifitseerituse ja lihtsuse suunas. Arendab infosüsteeme, mis tagavad kõigi õigusaktide, kohtuotsuste ja riigi põhiregistrite pideva kättesaadavuse kõigile, kel selleks vajadus. Rakendab õigusaktide mõjude järelhindamise süsteemi
- seisab vastu seadusandlikule ülereguleerimisele, taotleb haldus- ja õigusaktides selget keelekasutust ning soovib ühiskonnaelu korraldamisel enam lähtuda eetikast ja tervest mõistusest. Seisab vastu riigielu ülemäärasele bürokrateerumisele, taotledes tarbetute dubleerimiste, kooskõlastuste ja menetluste kaotamist

EESMÄRK 3: Pikaajaliselt ettevaatav, demograafilisi ja ökoloogilisi arenguid arvestav kestlik ja innovatiivne ühiskonnakorraldus igal tasandil – Eesti külakogukonnast Euroopa Liidu institutsioonideni.

Reformierakond:

- arendab järjepidevat laste sündi ning perekonnas kasvatamist toetavat perepoliitikat ja keskkonda
- suurendab panust eesti keele ja kultuuri toetamisse
- julgustab ja suunab kodanikke juba maast-madalast arukale tervisekäitumisele, keha- ja kultuuri harrastamisele ja välditavate õnnetuste ennetamisele, mis lisab terveid ja tegusaid eluaastaid

- suurendab riigi ja Euroopa Liidu panust innovatsiooni (sealhulgas riigikorralduses ja sotsiaalsetes suhetes) ning seda toetavasse teadus- ja arendustegevusse, mis seab eesmärgiks leida toimivad lahendused pikaajalistest demograafilistest ja ökoloogilistest probleemidest jagusaamiseks
- kohandab riigi ülesehituse ja halduskorralduse, eelkõige sotsiaal-, tööturu- ja tervishoiupoliitika, aga ka territoriaalse halduse järk-järgult vastavaks pikaajalistele demograafilistele ja ökoloogilistele trendidele
- julgustab ja toetab kodanike ettevõtlikkust ja riskivõtmist nii majanduse kui kultuuri vallas ja seab järjekindlalt sama põhimõtte eest Euroopa Liidu poliitikate kujundamisel
- soovib kiirendada kogu Euroopa Liidu üleminekut ressursitõhusa ja madala süsinikuemissiooniga majandusele, mis panustades innovatsioonile vähendab sõltuvust energiainpordist
- toetab Euroopa Liidu eelarvest uurimistöole ja investeringutele antava abi suunamist tulevikule suunatud sektoritesse (näiteks taastuenergia)
- rakendab programmi konkurentsivõimelise hinnaga energiavarustuse turvaliseks ja pikaajaliseks tagamiseks, sealhulgas jätkab
 - energiasäästu tagavate meetmete juurutamist
 - energiaportfelli mitmekesistamist
 - ühtse Põhjamaade-Balti elektrituru väljaarendamist ning kodumaiste jaotusvõrkude ajakohastamist
 - hajutatud energiatootmise, sealhulgas kohalikul küttel põhineva väiketootmise edendamist energiaühistute poolt
- töötab välja riigi maavarade kasutamise pikaajalise strateegia, mis annab ettevõtjatele investeerimisjulguse ja loob majandusele täiendava kasvueelduse
- käsitleb regionaalpoliitikat osana julgeolekupoliitikast
- seisab selle eest, et ühiskonnakorraldus lähtuks lähimuspõhimõttest – kõik otsused tuleb langetada võimalikult lähedal isikutele, keda need puudutavad. Seisab vastu Euroopa Liidu bürokrateerumisele, halduskoormuse suurenemisele ja üleregleerimisele

EESMÄRK 4: Eesti kõrge rahvusvaheline maine ja head suhted kõigi rahumeelsete ja oma kodanike heaolu, stabiilsust ja tehnoloogia arengut edendavate riikidega.

Reformierakond:

- arendab Eestit riigiks, mida tuntakse siin tehtava töö kõrge kvaliteedi, mitmekesise ja hästihoitud looduse, leidliku ühiskonnakorralduse, hea ärikeskkonna, maailmakultuuri rikastava loomingu ja sõbraliku rahva poolest
- arendab välja globaalse EESTI-võrgustiku, millesse kuuluvad aukonsulid-äriaadikud, välismaal elavad ja töötavad kaasmaalased ning Eesti sõbrad ning nende ühendused
- toetab üleilmse levikupotentsiaaliga omamaise kultuuriloomingu rahvusvahelist turundamist
- viib ellu programmi „10 miljonit e-kodaniku“ ning arendab järjepidevalt e-kodanike tarbeks mõeldud teenuseid
- loob võimalused Eesti kui digimaailma ärikeskuse tekkeks, et välismaistel ettevõtetel oleks võimalik oma ärid mugavalt Eestisse registreerida
- valmistab korralikult ette (ennekõike personali ja taristu osas) ja viib sisukalt läbi mainekujunduslikult olulise Eesti Euroopa Liidu eesistumise aastal 2018, ühendades selle Eesti Vabariigi 100. juubeli tähistamisega ning eduka kandideerimisega ÜRO Julgeolekunõukogu ajutiseks liikmeks aastal 2020
- tegutseb aktiivselt liberaalsete põhiväärtuste – vabaduste, demokraatia ja inimõiguste – kaitsmisel ja edendamisel nii Eestis, Euroopa Liidus kui ka väljaspool ELi piire
- taotleb Euroopa Liidu siseturvalisuse IT-arenduskeskuse toomist Eestisse ja on valmis selleks toetama uue IT Agentuuri hoone rajamist Eestisse
- edendab diplomaatilisi, majandus- ja kultuurisuhteid, sealhulgas annab arenguabi ja teeb arengukoostööd kõigi riikidega, kui see on Eesti rahvuslikes huvides, järgides rahvusvahelist õigust
- peab vajalikuks toetada Venemaa arengut lääneliku demokraatia suunas

EESMÄRK 5: NATO, Euroopa Liidu jt liberaalset demokraatiat edendavate ja kaitsvate rahvusvaheliste institutsioonide sisemine ühtsus ja tegutsemisvõime ühiste väärtuste kaitsmisel ning avatus samu väärtusi kandvate riikide liitumiseks.

Reformierakond:

- peab oluliseks NATO kollektiivkaitseplaanide pidevat ajakohastamist ja vajaliku väekontingenti olemasolu Eesti kaitsmiseks vastavalt muutuvalle ohupildile
- taotleb NATO püsivat sõjalist kohalolekut Eestis (regulaarsed artikkel 5 õppused, eelpositsioneeritud varustus, Balti õhuturbe korraldamine Ämarist, roteeruvate üksuste kohalolek jne)
- toetab väga kiire reageerimisvõimega (Very High Readiness Joint Task Force – VJTF) üksuse loomist NATO Response Force´i (NRF) koosseisus ning osaleb koos koalitsioonipartneritega ühendekspeditsiooniväe JEF (Joint Expeditionary Force) loomisel
- hoiab ajakohasena Eesti küberjulgeolekustrateegia, panustab NATO küberkaitse moderniseerimisse ja tõhususe suurendamisse NATO küberkaitse oivakeskuse arendamisega Tallinnas. Seisab küberturvalisuse ja kübervabaduste eest ning annab oma panuse Euroopa Liidu küberkaitsepoliitika väljatöötamisse. Toob Eestisse rohkem rahvusvahelisi üritusi küberkaitsekoolituste ja -õppuste valdkonnas
- arendab välja NATO rahvusvahelise küberõppuste keskkonna (NATO Cyber Range)
- jagab kollektiivkaitse ja ühise julgeolekutagamise doktriini – toetab Eesti aktiivset osalemist NATO, ELi, ÜRO ja liitlaste koalitsioonide sõjalistel missioonidel ning Eesti osaluse suurendamist ÜRO rahuvalves
- tugevdab Eesti diplomaatilist võimekust oluliste liitlaste ja rahvusvaheliste organisatsioonide juures
- peab oluliseks tihedat poliitilist ja praktilist koostööd ELi ja/või NATOsse kuuluvate Läänemere-äärsete riikidega, eesmärgiga tagada regiooni julgeolek
- peab ülioluliseks transatlantilist koostööd kõigis valdkondades, sealhulgas Euroopa Liidu ja Põhja-Ameerika ühtse vabakaubandusala loomist
- peab oluliseks kõigi NATO liikmesriikide kaitse-eelarvete suurendamist, eesmärgiga ühtlustada see vähemalt 2% SKT tasemel
- tervitab Rootsi ja Soome julgeolekudebatte võimaliku NATOga liitumise üle ja NATO partnerluse tugevnemist Soome ja Rootsiga ning loodab peatselt näha neid meie naaberriike ühises kaitsealliansis

- toetab Euroopa Liidu ja NATO tihedat partnerlust. Mõlema liidu liikmena peab vajalikuks Euroopa Liidu ja NATO vastastikku täiendavat kaitsealast koostööd
- peab oluliseks NATO ja ELi otsustavust ja poliitilist tahet seista vastu mistahes agressioonile või rahvusvaheliste lepingute rikkumisele ning välistada signaalide saatmine, mis võib viia arusaamale, et teatud aja järel võidakse agressiooni tagajärgi aktsepteerida kui „uut normaalsust“
- tegutseb selle nimel, et Euroopa Liit oleks tugevam ja ühtsem. Usaldus Euroopas peab rajanema ühtsetele demokraatlikele õigusprintsipiidele ja nelja põhivabaduse – kaupade, teenuste, inimeste ja kapitali vaba liikumise – reaalsele rakendamisele
- toetab Euroopa Liidu suuremat koostööd õigus- ja siseasjades, eelkõige võitluses organiseeritud kuritegevusega
- toetab aktiivselt Euroopa sõjalise koostöö vormi – Euroopa Liidu lahingugruppide kontseptsiooni, rõhutades vajadust tõsta lahingugruppide kiirreageerimisvõimet, koordineeritust NATOga ja näha ette nende kasutusvõimalus ka Euroopa Liidu liikmesriikide kaitsmiseks. Eestile on oluline jätkata panustamist Põhjala Lahingugruppi, kuhu kuuluvad meie liitlased nii Põhjala kui ka Balti riikidest
- hoiab Euroopa Liidus tähelepanu all energiapoliitika teemad ja seostab need Euroopa Liidu ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitikaga
- peab vajalikuks anda Euroopa Komisjonile suuremad volitused liiduüleses energiakaubanduses ja Euroopa sõltuvuse vähendamist kõrge riskiga Venemaa energiast. Jõuline ja ühel häälel kõnelev Euroopa Liit saavutab teiste riikidega läbirääkimistel paremad tulemused kui liikmesriigid eraldi
- toetab Euroopa Liidu piirivalveagendtuuri tugevdamist, et seista vastu kiiresti kasvavale immigratsioonisurvele, toetab Euroopa Liidu sisenemis- ja väljumisregistri ellurakendamist ning uute piirikontrolli infosüsteemide kasutusele võtmist ELi välispiiril, mis võimaldaksid paremat kontrolli ELi välispiiri ületajate ja sisserändajate üle
- kodanike turvalisuse suurendamiseks välismaal toetab ELi välisteenistusele konsulaarfunktsiooni andmist
- peab vajalikuks agressorite ja nende toetajate suhtes mistahes vajalike toimivate mõjutusvahendite, sealhulgas majandussanktsioonide rakendamist. Sanktsioonide rakendatavate vastumeetmete puhul peavad liitlased kandma sellest tulenevad riskused solidaarselt
- toetab Eesti jätkuvat aktiivset osalemist Euroopa Liidu liikmesriikide vahelise elanikkonnakaitse mehhanismi (Civil Protection Mechanism) alases koostöös
- toetab Euroopa Liidu idapartnerluse sihtriikide Ukraina, Gruusia ja Moldova territoriaalset terviklikkust, hoiab selle põhimõtte rikkumisi terava rahvusvahelise tähelepanu all

- toetab ELi edasist laienemist, sealhulgas Gruusia, Moldova ja Ukraina liikumist Euroopa Liidu suunal. Jagab Eesti kogemust Euroopa Liiduga liitumise protsessist meiega samasuguseid väärtusi jagavatele erakondadele ja riikidele ja soovib, et Euroopa Liit oleks aktiivne oma väärtuste levitamisel ja parimate praktikate jagamisel
- teeb kõik endast oleneva, et natsionalistlikud, imperialistlikud ja euroskeptilised ideed ja neid kandvad poliitilised jõud ei omandaks Euroopa Liidus arvestatavat mõjujõudu

EESMÄRK 6: Riigikaitse laia käsitluse rakendamine ning iseseisva, viivitamatut reageerimist võimaldava kaitsevõime väljaarendamine tasemeni, mis võimaldaks ohtude tõrjumise kuni kollektiivsete kaitsemehhanismide rakendumiseni. Euroopa Liidu ja NATO välispiiri tugevdamine. Kõigi kodanike ja nende ühenduste teadlik ja professionaalne osalemine riigikaitse täpselt väljatöötatud tööjaotuses.

Reformierakond:

- arendab prioriteetselt laia riigikaitsekäsitluse põhimõtteid ja täiendab vajadusel seadusandlust
- hoiab riigi sõjalise kaitse kulude (kaitse-eelarve) vähemalt 2% SKT tasemel, lisaks finantseerib täiendavalt Eesti kui vastuvõtva riigi tegevusi, mis loovad tingimusi liitlaste püsivaks kohalolekuks Eestis
- panustab Eesti kaitsevõime kujundamisel sõjalisele heidutusele NATO kollektiivkaitse ja iseseisva kaitsevõime koostoimes ja lähtub eeldusest, et Eesti peab olema suuteline vajalikus ulatuses iseseisvaks sõjaliseks vastupanuks ning valmis NATO liitlasi vastu võtva riigi toetavate ülesannete täitmiseks
- loob NATO püsiva sõjalise kohaloleku kindlustamiseks liitlastele vajaliku taristu ja tingimused üksuste väljaõppe läbiviimiseks Eestis
- peab Eesti iseseisva kaitsevõime tagamisel võrdset olulisteks kõrgetasemelise ettevalmistusega kutselisi kaitseväelasi, hästi kokkuharjutanud reservväelasi, pühendunud kaitseliitlasi, kodanikukohust täitvaid ajateenijaid ning tihedat koostööd tsiviilstruktuuridega
- viib lõpuni 2011. aasta põhiseaduse muutmisest tuleneva riigikaitse juhtimise reformi, sisustades valitsuse, sh Vabariigi Valitsuse julgeolekukomisjoni keskse rolli riigikaitse

korraldamises. Selleks ühendab ka sise-, kaitse- ja välisministeeriumi kogutava integreeritud situatsiooni- ja ohupildi

- toetab riigikaitse kehtiva 10-aastase arengukava elluviimist ning panustab 2016. aastaks valmiva uue arengukava koostamisse
- koostab kogu ühiskonda hõlmava mobilisatsiooniplaani sõjaaja mobilisatsiooniresursside korrastamiseks ja otstarbekaks jaotamiseks riigi sõjalise riigikaitse, tsiviiltoetuse, julgeoleku ning elutähtsate teenuste tagajate vahel
- viib Ämari lennubaasi täielikku vastavusse kollektiivkaitse vajadustega ning rajab seal koostöös liitlastega regionaalse USA-Balti-Põhjala riikide õhuväe väljaõppekeskuse
- loob ühtse riikliku laevastiku, selleks ühendab mereväe ja erinevate ametkondade (sh piirivalve) laevad ning arendab välja nõuetele vastava baassadama

Kaitseväes:

- vaatab tulenevalt julgeolekuolukorra muutustest Euroopas üle Eesti kaitseväge üksuste ja asutuste rahuaja paiknemise
- kaitsevõime suurendamiseks hübriidsõja tingimustes eelisarendab erioperatsioonide väejuhatust ja Kaitseliidu juhtimissüsteemi
- koostöös liitlastega arendab välja side- ja juhtimissüsteemi, arvestatava õhu- ja meredessantitõrje võimekuse, alustab rannakaitse loomist Kaitseliidu baasil
- peab prioriteetseks side- ja juhtimissüsteemide, õhu- ja tankitõrjerelevade ning soomslahingmasinate soetamist
- toetab õppusteks ning lahingulukorraleks tarviliku lahingmoona ja -varustuse soetamise olulist suurendamist
- kaasajastab kaitseväeteenistuse korraldust, ajateenistuse atraktiivsuse suurendamiseks tagab äsja ajateenistuse lõpetanutele esimese kolme kuu jooksul riigipoolse tervisekindlustuse
- toetab kaitseväelase elukutse ning sõjalise hariduse prestiiži tõstmist ühiskonnas, sealhulgas tõstab kutseliste kaitseväelaste palka ning 50% võrra ajateenijate hüvitist (sõdurigarantii)
- väärtustab kaitsetahet, muuhulgas vabatahtlikult ajateenistusse tulekut, andes vabatahtlikult ajateenistusse astunule võimalusel eelise teenistusse tulekul ja teenistuskoha valikul (sõdurigarantii)
- kompenseerib kõigile reservkogunemistel osalejatele seetõttu saamata jäänud töötasu (kaitsepalk) ning seadustab tööandja kohustuse hoida ajateenistusse või reservõppekogunemisele kutsutule töökohta

- tõhustab ajateenistuse läbinud kaitseväekohuslaste regulaarse teavitamise süsteemi, seadustab riigi kohustuse õigeaegselt informeerida tööandjat tema töötaja kutsumisest ajateenistusse või reservkogunemisele
- arendab edasi katastroofi-, väli- ja sõjameditsiini üksiste täiendava koostoime kontseptsiooni
- pooldab Kaitseväe aktiivset osalemist rahvusvahelistel missioonidel ja missioonivõimekuse tõstmist
- parandab jätkuvalt nii kutseliste kaitseväelaste kui ajateenijate teenistuskeskonda (elamis-, väljaõppe- ja sportimistingimusi)
- jätkab aja nõudeile vastava veteranipoliitika elluviimist ja edasiarendamist
- jätkab koostöös liitlastega Balti Kaitsekolledži arendamist rahvusvaheliseks sõjalise hariduse tippkeskuseks ja tõhustab kolledži koostööd Kaitseväe Ühendatud Õppeasutustega
- uuendab lepingud USA ja teiste liitlastega Eesti ohvitseride koolitamiseks nende väljaõppekeskustes ning liitlasriikide ohvitseride koolitamiseks Eestis

Kaitseliidus:

- edendab Eesti rahvusliku julgeoleku tagamise olulise osana Kaitseliidu võimekust, muuhulgas kiirreageerimisvõimekust, toetab varustuse soetamisel ning vaatab üle Kaitseliidu tegevust reguleeriva seadusandluse, sealhulgas relvaseaduse
- algatab protsessi, et saavutada kaitseväe (ajateenistuse ja sellel põhineva reservväe) ning Kaitseliidu tugevam omavaheline seostatus ja koostoime
- toetab Küberkaitseliidu tegevust ning sarnaste üksuste loomist Kaitseliidus ka teistes kõrgtehnoloogilistes valdkondades (UAV, ISR jms)

Piiri tugevdamiseks:

- ehitab täies ulatuses välja Eesti idapiiri, sealhulgas Euroopa ja NATO välispiirile väärtilise integreeritud tehnilise valvesüsteemi
- tagab piirivalve eriuksusele mehitatuse ja parandab piirivalve varustatust. Piiri paremaks valvamiseks võetakse kasutusele droonid
- mereala paremaks kontrollimiseks ja kaitseks soetab uusi multifunktsionaalseid laevu, mis on suutelised tegema nii piirivalve, merepääste kui ka reostustõrje tööd ning on valmis täitma ka riigikaitse ülesandeid

- säilitab piirangud võõrriikide kodanikele piiriäärsete maade omandamisel
- põgenikesurve vähendamiseks mitmekordistab kannatanud inimeste toetamist kriisikolletes

Ühiskonnas laiemalt:

- rakendab praktikasse laia riigikaitsekäsitluse põhimõtte, et iga riigikaitstes osaleda sooviv kodanik ja organisatsioon teab oma rolli ja ülesandeid kriisiolukorras
- propageerib sportlikke eluviise ning arendab kooli- ja rahvaspordiga tegelemise võimalusi kui olulist osa laia riigikaitset toetavatest tegevustest
- toetab parima teadmise ning erinevate seisukohtade kaasamiseks riigikaitsepoliitika kujundamisel mõttekodade loomist Sise- ja Kaitseministeeriumi juurde, toetab Kaitseuuringute Keskuse, Eesti Välispoliitika Instituudi ja Eesti NATO Ühingu tegevust, samuti ülikoolide juures tegutsevaid kaitse- ja julgeoleku-uuringute keskusi
- seab sisse tasuta kahehädalased riigikaitsekursused kõigile soovijatele, kes ei ole ajateenistust läbinud ega kuulu Kaitseliitu
- muudab riigikaitseõpetuse kesk- ja kutseharidust andvate õppeasutuste gümnaasiumiastmes järk-järgult kõigile kohustuslikuks
- kaalub sõjaliselt korraldatud eliitõppeasutusena riigikaitse süvaõppega gümnaasiumi loomist (riigikaitsegümnaasium)
- soodustab rahvusliku kaitsetööstuse arengut osana riigi kaitsevõime arendamisest (vaatlusseadmed, mehitamata luurelennukid, päästekaadrid, tehnika hooldustoetus, küberkaitse, info kogumise, töötlemise ja jagamise süsteemid (*big data*) jne), sealhulgas toetab kaitsetööstuse kaasamist rahvusvahelistele missioonidele
- soodustab kaitseotstarbelist teadus- ning arengutegevust, toetab Eesti väikese ja keskmise suurusega ettevõtete suuremat kaasamist Euroopa kaitsetööstuse projektidesse ning Eesti ülikoolide osalust rahvusvahelistes julgeoleku- ja kaitsealastes teadusuuringutes

EESMÄRK 7: Elutähtsate teenuste toimepidevuse tagamine häda-, kriisi- ja sõjaolukordades. Venemaast sõltuvuse (gaas, elekter, transpordiühendused jne) minimeerimine ning infra- ja tarneühenduste mitmekesistamine, sealhulgas Eesti energia- ja transpordisüsteemide ühendamine Kesk-Euroopa ja Skandinaaviaga. NATO kollektiivkaitse rakendamiseks kriitilise tähtsusega tsiviiltaristu väljaarendamine.

Reformierakond:

- teeb täiendava inventuuri taristule, mis peab tagama elutähtsate teenuste toimepidevuse tagamise häda-, kriisi- ja sõjaolukordades, vaatab üle riskiobjektide ohutusnõuded ja järelevalve korralduse, võimalike õnnetusstsenaariumidega toimetuleku meetmed ning tihendab vastavate õppuste korraldamist
- käsitleb energia varustuskindlust eraldi tavaolukorras ja kriisiajal. Arendab välja lokaalsed energiavarustuse lahendused elutähtsate teenuste (väeosad, haiglad jmt) toimepidevuse tagamiseks olukorras, kus suur energiataristu ei toimi
- arendab valitsuse kriisikomisjoni ja regionaalsete kriisikomisjonide baasil välja kriisijuhtimiskeskused ja nende koordineerimismehhanismi elutähtsate teenuste toimepidevuse tagamiseks häda- ja kriisiolukordades ning sõjaajal
- teostab vajalikud investeeringud katkematu side tagamiseks kriisisituatsioonides
- toetab elutähtsate teenuste juhtimissüsteemide, isikuandmete jt andmebaaside dubleerimiseks ja turvaliseks hoidmiseks riigipilve välja arendamist ning oluliste andmebaaside turvalist dubleerimist asupaigaga väljaspool Eestit
- soovib Eesti elektrisüsteemi lahtisidumist Venemaast hiljemalt aastaks 2025 ja vastavate tegevuste tunnistamist AS-i Elering strateegiliseks prioriteediks
- soovib täiendava Eesti-Läti elektri ülekandeliini rajamist võimalikult kiiresti
- energijalgeoleku tagamiseks välistab streigiõiguse energiatootmisahelas
- parandab strateegiliselt oluliste maanteed (Tallinn-Ikla, Tallinn-Narva ja Tallinn-Luhamaa) läbilaskevõimet ja nende ühendusteid lennuväljade ja sadamatega
- laiendab Tallinna Lennujaama lennuliiklusala, mis võimaldaks vastu võtta suuremaid ja rohkem lennukeid, vajadusel parandab ka teiste lennuväljade vastuvõtuvõimekust
- rajab Rail Balticu, mis ühendab Eesti Kesk-Euroopaga

- vaatab üle ja vajadusel täiendab kriisi- ja sõjaolukordadeks vajalikud varud (ravimid, energiakandjad, Eesti tootjate toodetud toiduained ja muud elutähtsad kaubad)
- vaatab üle ja vajadusel suurendab kiirabibrigaadide arvu tagamaks kiirabiteenuse kui ühe olulise elutähtsa teenuse toimepidevus
- soovib omandada gaasi põhivõrgu osaluse ettevõttele, milles on riigil kontrolliv osalus. Tänapäevases geopoliitilises olukorras peab olema tagatud riigi kontroll kriitilise energiataristu üle, tagamaks tarbijate varustuskindlus energiakandjatega igas olukorras
- toetab Balti regionaalse gaasitaristu (Soome ja Balti riikide vaheliste ühenduste, sealhulgas Baltic Connectori) kiiret väljaarendamist ning selle liitmist ühise Euroopa Liidu gaasituruga (sh GIPL ehk Poola-Leedu gaasitoru)
- toetab LNG terminalide ehitamist Eestisse

EESMÄRK 8: Eesti elanike turvatunne. Eesti elanike objektiivne informeerimine ning psühholoogilise kaitse arendamine, mis võimaldaks vältida vaenulike infomanipulatsioonide mõju. Tsiviilkontrollile alluvate ja liitlastega igakülgset koostööd tegevate eriteenistuste võimekuse oluline tõstmine.

Reformierakond:

- ühendab siseriikliku situatsiooniseire ning -analüüsi võimekused
- suurendab kiirreageerimisvõimekust omavate politseinike hulka kaks korda ja arendab politsei koostööd Kaitseväge ja Kaitseliidu vastavate struktuuridega (nn roheliste mehikeste tõrjeprogramm)
- tõstab sisejulgeolekus töötavate inimeste palku, vaatab üle sisejulgeoleku süsteemi töötajate motivatsioonipaketi tervikuna, sihiga motiveerida väljaõpetatud spetsialiste pikaajalisele teenistusele
- alustab debatti politseiniku baashariduse pikendamise üle
- parandab päästeteenistuse ja politsei varustatust, sealhulgas soetades lähiaastail ca 100 uut päästeautot ja ca 300 politseiautot. Enamiku väljavahetatavatest päästeautodest kingib riik vabatahtlikele

- võtab kasutusele uue e-politsei süsteemi, mis lihtsustab politsei tööd välitingimustes ja lühendab menetlustele kuluvat aega
- tugevdab veepäästevõimekust
- jätkab politsei- ja päästeteenistujate töötingimuste parandamist rajades uusi või rekonstrueerides olemasolevaid teenistushooneid
- arendab Tallinnas lõplikult välja Sisekaitseakadeemia põhiõppekompleksi. Rajab Narvasse Sisekaitseakadeemia praktikabaasi ning politsei kiirreageerimise võime väljaarendamiseks spetsiaalse väljaõppekeskuse. Sellega tagab Ida-Virumaal aastas vähemalt 100 täiendava vormikandja kohalolu
- toetab sisejulgeolekualast eelkutseseõpet gümnaasiumides
- toetab eelkõige piiriäärsete maakondade gümnaasiumites piirivalvelise ja muu sisekaitseelise eelõppe andmist
- viib lõpuni häirekeskuse reformi, et inimesi abistavate päästeteenistuste – politsei ja kiirabi väljasõidud saaksid koordineeritud ühest kohast ja õige abi jõuaks seeläbi kiiremini kohale
- seadustab raskete kuritegude toimepanijatele täiendavate piirangute seadmise võimaluse (nt pedofiilidel jt seksuaalkurjategijatel ja narkokurjategijatel ei võimaldata muuta nime jmt)
- seab eesmärgiks vähendada aastaks 2025 õnnetuste arvu ja kahju Põhjamaade tasemele
- sätestab, et alates aastast 2020 tohib Eestis turule tuua vaid sisseehitatud 112 päästekutsungi automaatsüsteemiga sõiduautosid
- kaasab ühiskonna ohutusalase teadlikkuse tõstmiseks rohkem ühiskondlikke partnereid ennetustöösse
- parandab autoriõiguste tsiviilõiguslikku kaitset ning keskendab senisest enam tähelepanu võitlusele tarkvara- ja netipiraatlusega
- reguleerib seadusandlikult detektiivinduse
- hindab motiveeritud vabatahtlike, tagab nii vabatahtlikele päästjatele (sh merepäästjatele), naabrivalvele kui ka abipolitseinikele stabiilse rahastuse, toetab vabatahtlike päästjate koolitamist elupääste- ja erivõimekuste suurendamiseks ning vabatahtlike katusorganisatsioonide
- kaasajastab julgeolekuasutuste tegevust reguleeriva seadusandluse
- tõstab Teabeameti luure- ja KAPO vastuluurevõimekust ning Keskkriminaalpolitsei võimekust raske kuritegevusega tegelemisel (sealhulgas suurendades nende eelarveid)

- ajakohastab julgeolekuasutuste tsiviilkontrolli süsteemi, et minimeerida korrupsiooni- ja kuritarvituste riski
- taotleb NATO liitlaste poolt ühiselt rahastatava vaba ajakirjanduse põhimõtetest lähtuva rahvusvahelise telekanali (*à la* CNN, BBC) loomist venekeelsena, programmiakendega piirkondlikeks saadeteks
- taotleb Rahvusringhäälingu (ERR) kujundamist Eesti kvaliteetajakirjanduse tippkeskuseks ja tõstab ERRis töötamise prestiiži ajakirjanike silmis, sealhulgas ERR ajakirjanike palgatõusu näol. Peab avalik-õigusliku meedia ülesandeks Eesti demokraatlikest väärtustest lähtuva informatsiooni kättesaadavust kõikidele elanikkonnagruppidele

MAJANDUS

MAJANDUSKASV
KÕIGI HEAKS

A large, vibrant yellow brushstroke graphic that starts from the left edge and extends towards the bottom right corner of the page. The stroke has a textured, painterly appearance with some darker and lighter yellow tones, suggesting it was created with a brush. It partially overlaps the text 'MAJANDUSKASV' and 'KÕIGI HEAKS'.

Eesti rahva vabaduse ja julgeoleku kindlaim tagatis on lai ja jõukas keskklass ning ühiskonnakorraldus, mis väärtustab igaühe panust, austab ja kaitseb eraomandit ja hoolib igaühe käekäigust.

Eesti riigi peamine majanduspoliitiline ülesanne on tagada igale Eesti elanikule väärikas toimetulek, milleni viib igaühe võimalus rakendada oma loovust ja töökust iseenda, oma pere ja kogu rahva heaolu parandamiseks.

Heaolu ja sissetulekute suurenemise tagab üksnes majanduskasv. Riik saab liikumist laia ja jõuka keskklassi ning igaüht väärtustava ühiskonna poole kiirendada majanduskasvu toetava keskkonna loomise teel. Selle keskkonna nurgakivideks on majanduse avatus, mis seisneb tööjõu, kaupade, teenuste ja kapitali vabas liikumises; aus vaba konkurents nii siseriigiliselt kui rahvusvaheliselt; majanduskasvu soosiv maksupoliitika ning tasakaalus, tulevaste põlvete ees vastutustundlik eelarve nii riigi kui kohalike omavalitsuste tasandil.

Oma konkurentsivõime suurendamiseks vajab Eesti majandus kiiret siiret odava tööjõu kasutamisel oluliselt suurema lisandväärtuse tekitamisele. Peame suutma toota rohkem uusi ja väärtuslikke kaupu ning teenuseid uut moodi. Riigi põhiline roll majanduse ümberstruktureerimisel on luua selleks eraettevõtlusele tingimused hästi koolitatud tööjõu ja parema ärikeskkonna näol. Selleks siirdeks on oluline nii praegust majanduskeskkonda uuendada kui ka tema tugevusi säilitada.

Meie eesmärk on arendada Eestist riik, kus on hea töötada ja kust pole vaja minna töö otsima välismaale – riik, mida tuntakse siin tehtava töö kõrge kvaliteedi, mitmekesise ja hästihoitud looduse, leidliku ühiskonnakorralduse, hea ärikeskkonna, maailmakultuuri rikastava loomingu ja sõbraliku rahva poolest.

Reformierakonna silmis on Eesti rahva sissetulekute ja üldise jõukuse kasvatamise strateegia peaesmärkideks:

1. Eestile maailmamajanduses soodsama koha võitmine, maailmaturule kallimate kaupade ja teenuste pakkumine.
2. Eesti inimeste teadmiste, oskuste ja ettevõtlikkuse suurendamine.
3. Rohkem kapitali töötaja kohta ja kaasaegse taristu rajamine.
4. Nutikas spetsialiseerumine ja riskide hajutamine.
5. Kogu ühiskonna kaasamine majanduskasvu hüvede loomisse ja jagamisse.

EESMÄRK 1: Eestile maailmamajanduses soodsama koha võitmine, maailmaturul kallimate kaupade ja teenuste pakkumine.

Väärtused: innovatsioon ja rahvusvahelistumine

Reformierakond:

- näeb Eesti uue majanduskasvu alusena Eesti ettevõtete suuremat orienteeritust maailmaturul ja Eesti ettevõtetele kuuluvate intellektuaalsete õiguste mitmekordistumist ning julgustab ettevõtjaid olema ambitsioonikad ja innovatiivsed
- tegutseb aktiivselt liberaalsete põhiväärtuste – vabaduste, demokraatia ja inimõiguste – kaitsmisel ja edendamisel nii Eestis, Euroopa Liidus kui ka väljaspool ELi piire. Reformierakond eitab majanduslikku proteksionismi mistahes vormides
- tagab konkurentsivõimet ja tööhõivet toetava lihtsa maksukeskkonna, mis koormab inimesi ja ettevõtteid võimalikult vähe. Soov kulutada ja osutada avalikke teenuseid ei saa olla uute maksude kehtestamise või olemasolevate maksude tõstmise põhjenduseks – eelarvest tehtavad kulutused peavad suurendama, mitte pärssima majanduslikku aktiivsust
- uute õigusaktide kehtestamisel või olemasolevate muutmisel tuleb eelkõige hinnata selle mõju Eesti konkurentsivõimele
- võtab selge suuna Eesti ja Soome majandusruumide ühendamisele
- väärtustab inimeste mobiilsust – valmisolekut tööturul parema töö leidmiseks elukohta vahetada

Õiguspoliitilised sammud

Reformierakond:

- reformib siseriiklikud ettevõtluse toetamise reeglid (EAS, Arengufond, Kredex), et välistada toetuste kahjustav toime konkurentsile siseturul ja keskendada riigi tugi välis-turgudel tegutsevate ettevõtete toote- ja teenusedisaini, tehnoloogiaühpe, turunduse ning muu ekspordivõimekuse suurendamisele, samuti tehnoloogilist innovatsiooni kandvatele idufirmadele
- töötab välja riigi maavarade kasutamise pikaajalise strateegia, mis annab ettevõtjatele investeerimisjulguse ja loob majandusele täiendava kasvueelduse

Rahanduspoliitilised ja korralduslikud sammud

Reformierakond:

- fokuseerib Euroopa Liidu tõukefondide toetused arendustegevusele, suunamaks ettevõtteid tehnoloogiainvesteeringutele ja tootearendusele
- loob Euroopa riikide parimaid kogemusi arvestades lisamotivaatoreid erakapitali kaasamiseks teadus- ja arendustegevuse rahastamisse ning seab sihiks jõuda teadus- ja arendustegevuse rahastamisel 3%ni SKTst
- suurendab rakendusüritingute rahastamist
- algatab arvestatava auhinnafondiga ideekonkursid Eesti teadlastele ja ettevõtjatele äriühenduste leidmiseks millenniumiprobleemidele (globaalne rahvastikukasv, vananemine, kliimamuutused ja migratsioon, ressursidefitsiit, ebavõrdsus jmt)
- soosib riigiasutuste ja riigiettevõtete osalemist Eesti päritolu tehnoloogilise innovatsiooni praktilisel edendamisel pilootprojektide harjutusväljakutena
- arendab koostöös ülikoolide ja ettevõtetega toetusmeetme patentide vormistamiseks ja kommertsialiseerimiseks
- soosib Eesti kõrgharidus- ja teaduskeskuste sügavamat rahvusvahelistumist ja tihedamat omavahelist ning rahvusvahelist teaduskoostööd; soosib välisinvestorite kaasamist T&A arengusse (ülikoolid, praktikabaasid)
- soosib suurema lisandväärtusega majandusele üleminekut toetavat teadmiste ja oskuste importi, sealhulgas arendab välja meetme välisõppejõudude ja ettevõtjate kaasamiseks ülikoolide õppeprogrammidesse
- seab sihiks kohalike ressursside oluliselt tootlikuma, säästlikuma ja efektiivsema kasutamise. Peab õigeks riigile kuuluvate toormeresursside jaotamisel võtta arvesse töötlemistehnoloogia tõhusust ja ressursikasutuse (energia, keskkond, finantsid) säästlikkust
- töötab välja ja rakendab strateegia Eesti globaalseks turundamiseks ajude, investeeringute, töökohtade ja turismi sihtkohana
- toetab aktiivselt Eesti ettevõtjate tegevust välisurgudel, sealhulgas kaubavahetust lihtsustavate ning Eesti ettevõtjate investeeringuid kaitsvate lepingute sõlmimist
- toetab e-arvete süsteemi kasutuselevõttu, muutes arveldusprotsessi kiiremaks ja lihtsamaks
- arendab välja globaalse EESTI-võrgustiku, millesse kuuluvad Eesti välisesindused, aukonsulid-äriisaadikud, välismaal elavad ja töötavad kaasmaalased ning Eesti sõbrad ja nende ühendused

- toetab üleilmse levikupotentsiaaliga omamaise kultuuriloomingu rahvusvahelist turundamist
- töötab välja e-riigi lahenduste turundamise ja ekspordi tervikliku strateegia
- seab sihiks Eesti kujunemise maailma e-majanduse püsivaks liidriks ja tiptasemel tegutsemiskeskkonnaks infotehnoloogiarakendusi arendavatele ettevõtetele
- viib ellu avatud residentsuse programmi ehk programmi "10 miljonit e-kodanikku" ning arendab järjepidevalt e-kodanike tarbeks mõeldud teenuseid
- valmistab korralikult ette (ennekõike personali ja taristu osas) ja viib sisukalt läbi mainekujunduslikult olulise Eesti EL-eesistumise aastal 2018, ühendades selle Eesti Vabariigi 100. juubeli tähistamisega
- jätkab konservatiivset eelarvepoliitikat, hoides eelarve vähemalt struktuurses tasakaalus, lõdvendamata Riigieelarve seadusega kehtestatud reegleid ja nõudes Euroopa Liidus kokkulepitud reeglite täitmist ka teistelt riikidelt. Kaitseb majanduse oodatust kehvema seisundi ilmnemisel eelarve toetamist reservidest ja laenuvõtmist vaid erandina (väga soodsate tingimuse korral investeringuprojektide kaasfinantseerimiseks), järgides ka sel juhul tasakaalureegleid

EESMÄRK 2: Eesti inimeste teadmiste, oskuste ja ettevõtlikkuse suurendamine.

Väärtused: tiptasemel haridus

Reformierakond:

- seab sihiks sellise haridussüsteemi, mis arendab Eesti inimeste ettevõtlus- ja innovatsioonivaimu ning kõrget kohanemisvõimet muutuva maailmaga

Õiguspoliitilised sammud

Reformierakond:

- integreerib esmase finantskirjaoskuse, ettevõtlusõppe, programmeerimise ja robotika kõigi haridusastmete õppekavadesse ning laiendab selleteemaliste vaba- ja valikainete valikut

- kutsehariduse paremaks sidumiseks tööturu vajadustega kaalub kutsehariduse osalist üleviimist eraõiguslikele alustele ning toetuskeemide loomist kutseharidusse panustavatele ettevõtetele

Rahanduspoliitilised sammud

Reformierakond:

- kaalub Euroopa Liidu tõukefondide raha kasutamist selleks, et soodustada magistriõppe raames üliõpilaste 6–12-kuulist õpet mõnes Euroopa Liidu tippülikoolis
- suurendab võimalusi eraraha kaasamiseks kõrgharidusse

Korralduslikud tegevused

Reformierakond:

- lähtub arusaamast, et üheks tõhusamaks võimaluseks üle saada demograafilistest põhjustest tingitud tööjõupuudusest on töötajate haridustaseme tõstmine ja hariduse sisu pidev uuendamine
- kaasab hariduse kvaliteedi tõstmiseks hariduspoliitika planeerimisse ning teostamisse tööandjad
- arendab veebipõhiseid õpikeskkondi, muuhulgas vajalike litsentside riigile omandamise teel, et anda kõigile võimalus neid kasutada ajaliste ja territoriaalsete piiranguteta
- kutseõppe ja tegeliku tööelu paremaks sidumiseks lõimib kutseõppe õppekavasse töökohapõhise õppevormi (nn õpipoisiõppe), mille õppekavakujunduse peamine sisend tuleb tööandjalt
- seab sihiks, et töötuskindlustussüsteem ja aktiivsed tööturupoliitika hõlmaksid elukestva õppega vähemalt 20% tööealisest elanikkonnast
- taotleb ühiskondlikku kokkulepet riigi, ettevõtjate, ametiühingute ning meedia vahel, julgustamaks eestimaalasi (eriti noori) tegelema ettevõtlusega ning olema oma sihtide seadmises ambitsioonikad
- seab sisse ettevõtjate päeva tähistamise tava, tunnustamaks riiklikul tasandil neid kaaskodanikke, kes on võtnud riske, et anda rahvale tööd
- toetab eraldi programmiga 55+ vanuses töötajate täiendõpet

EESMÄRK 3: Rohkem kapitali töötaja kohta ja kaasaegse taristu rajamine

Väärtused: atraktiivne ettevõtluskeskkond

Reformierakond:

- seab sihiks Eestist maailma ühe kõige atraktiivsema ettevõtluskeskkonna loomise, toetamaks kodumaise kapitali investeerimist Eestisse ja välisinvesteeringute sissevoolu Eesti konkurentsivõime tõstmiseks
- peab vankumatult kinni läänelikest arusaamadest õigusriigist, stabiilselt toimivast parlamentarismist ja demokraatiast ning omandiõiguste, vaba konkurentsi ja kapitali vaba liikumise kaitstusest
- lähtub põhimõttest, et riik sekkub ettevõtlusse võimalikult vähe, tehes seda vaid turu tõrgete korral
- säilitab ühetaolise tulumaksusüsteemi ja ettevõtete investeeringute tulumaksuvabastuse
- seab sihiks liikumise tulude maksustamiselt tarbimise, saastamise ja pahede maksustamisele
- toetab vabakaubandusleppeid Euroopa Liidu ja USA, aga ka EL ja teiste suurriikide vahel (tarbijale odavamad Jaapani, Korea, Kanada ja USA kaubad ja tootjale kergem ligipääs turule)
- investeerimiskeskonna stabiilsuse huvides kehtestab saaste- ja ressursimaksud pikaks ajaks ette; saastamine ei tohi muutuda ajas odavamaks
- arendab haridussüsteemi, mis tõstab Eesti inimeste kohanemisevõimet muutuva maailmaga, töömoraali ja -oskusi

Õiguspoliitilised sammud

Reformierakond:

- huvide konflikti vältimiseks ja konkurentsijärelevalve tõhustamiseks viib Konkurentsi- ameti Majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi haldusalast Justiitsministeeriumi halduslasse
- investeeringute kaitse tugevdamiseks ja kiirendada kohtumenetluse kiirendamiseks vaatab läbi ja reformib pankrotti ning täitemenetlust reguleeriva seadusandluse

- kaasajastab äri- ja investeerimisühingute struktuure reguleerivat seadusandlust
- jätkab topeltmaksustamise vältimise lepingute sõlmimist oluliste ekspordipartneritega

Rahanduspoliitilised sammud

Reformierakond:

- võtab ettevõtete toetamisel suuna asendada investeringutoetused finantsinstrumendidega (laenud, garantii) või kasutada neid kombineeritult
- vähendab tööjõumakse, sealhulgas sotsiaalmaksu 2% võrra ja töötuskindlustusmaksu määra 1,95 protsendini
- hoidub investeringute maksustamisest
- annab iga maksukeskkonna muudatusega kohanemiseks mõistliku üleminekuaja
- võtab meetmeid kapitali kättesaadavuse parandamiseks väikestele ja keskmistele ettevõtetele (fondifond)
- vabastab ettevõtte tulumaksust kasu välismaal asuvate tütarühingute võõrandamisest

Korralduslikud tegevused

Reformierakond:

- jätkab äri- ja akadeemiliste ekspertide kaasamist poliitiliste otsuste kavandamisse
- jätkab reforme, mille sihiks on avalike teenuste pakkumise ja nende tugiteenuste (raamatupidamine, personaliarvestus, hanked) konsolideerimine ning digitaliseerimine (uued e-teenused nagu e-arve, uus e-maksuamet jm)
- ei lase kasvada avaliku sektori töökohtade arvu suhtena tööealisesse elanikkonda
- korrastab rahvastikuregistri ja seob selle reaalselt teiste registritega
- jätkab ettevõtlusega alustamise, väikeettevõtete tegevuse ja riigiga suhtlemise lihtsustamiseks loodud e-keskkonna arendamist (Ettevõtjaportaali, uus e-maksuamet jne)
- toetab kodumaise kapitalituru arendamist viisil, mis ei koorma maksumaksjat ja on majanduslikult jätkusuutlik
- viib ellu riigiettevõtete tervikliku omandipoliitika, säilitades riigi omanduses vaid strateegiliselt olulised ettevõtted. Riigi omandisse jäävatele ettevõtetele seab selged omanikuootused

- arendab taristuid (*open data*, e-residentsus jne), mis võimaldavad uute äriühenduste loomist erasektori poolt
- majanduskasvu ja ausa konkurentsi huvides tagab maksude parema kogumise nende tõstmise asemel
- hoiab maksupoliitika stabiilsust ja suurendab maksukeskkonna ennustatavust – annab muudatustega kohanemiseks võimalikult pika aja, kehtestab saaste- ja ressursimaksud pikaks ajaks ette
- muudab ettevõtjate aruandluse ja kontrolli automaatseks ning vähekoormavaks
- Eesti atraktiivsuse suurendamiseks äri- ja investeerimissihtkohana parandab lennuühendusi Euroopa pealinnade ja finantskeskustega
- laiendab Tallinna Lennujaama lennuliiklusala, mis võimaldaks vastu võtta suuremaid ja rohkem lennukeid, vajadusel parandab ka teiste lennuväljade vastuvõtuvõimekust
- alustab Rail Balticu rajamist, mis ühendab Eesti Kesk-Euroopaga ja teenindab nii kaubavedusid kui ka reisijaid
- toetab Ülemiste mitmeliigilise transpordikeskuse rajamist, mis ühendab lennu-, raudtee-, trammi- ning bussiliikluse (Tallinna Transportaal)
- tagab ajakohase lennu- ja laevaühenduse Eesti saarte ja mandri vahel
- parandab raudteetaristu läbilaskevõimet (eelkõige Paldiski suund), et reisijatevedu ja kaubavedud ei takistaks teineteise toimimist
- toetab Muuga kaubasadama arendamist konteinervedude keskuseks (*hub*), mis teenindaks ka lääs-ida ja põhja-lõuna kaubavooge
- jätkab riigi maanteevõrgu ajakohastamist. Teedeehituse taset tõstetakse kvaliteetsema planeerimise ja hankekorraldusega ning tõhusama omanikujärelevalvega
- jätkab Tallinna-Tartu maantee neljarealiseks ehitamist ja Tallinna-Narva maantee renoveerimist. Rajab Tallinna-Pärnu maanteele 2+1 möödasisurajad. Ehitab välja Tallinna ringtee ning suunab eurovahendid Haabersti ja Russalka ristmiku rekonstrueerimiseks
- toetab transpordiühenduste parandamist maakonnakeskuste ja tõmbekeskuste vahel vastavalt majanduslikele võimalustele

EESMÄRK 4: Nutikas spetsialiseerumine ja riskide hajutamine.

Väärtused: e-Eesti ja teised kasvualad

Reformierakond:

- peab maailmaturul läbilöögivõimeliste ettevõtete ja ettevõtlusharude esilekerkimise peamiseks eelduseks vabaturumajandusliku konkurentsikeskkonna olemasolu
- näeb suurema lisandväärtuse loomise võimalust IT, disaini ja insenertehniliste lahenduste rakendamises kõikides tootmisharudes. Rahvusvaheline turundus ja tootearendus/innovatsioon on ekspordivõimekuse tõstmiseks ühtmoodi oluline nii teenindussektoris, põllumajanduses kui töötlevas tööstuses
- killustatuse vältimiseks peab mõistlikuks kasvualade arendus- ja innovatsiooniklastrite loomist
- algatab riigireformi, mille sisuks on avaliku sektori ülesannete selge ja täpne jaotus ning nende ülesannete täitmiseks vajalike institutsioonide võrgu optimeerimine

Õiguslikud sammud

Reformierakond:

- arendab õiguslikke võimalusi Eesti kui digimaailma ärikeskuse tekkeks, et välismaistel ettevõtetel oleks võimalik oma ärid mugavalt Eestisse registreerida
- toetab energiasäästu tagavate meetmete juurutamist, sealhulgas ligi-nullenergia ehitusnõuete rakendamise

Rahanduspoliitilised sammud

Reformierakond:

- arendab e-maksuameti uue versiooni, mis muudaks süsteemi ka majandusinformatsiooni pakkujaks ja oleks senisest veelgi kasutajasõbralikum

Korralduslikud tegevused

Reformierakond:

- arendab välja Eesti kui unikaalselt puhta ja mitmekesise looduskeskkonnaga maa potentsiaali loodusturismi sihtkohana
- peab tähtsaks metsandussektori arengut kõrget lisandväärtust tootva ja eksportiva tööstusharuna, mis tagab majandusmetsade omanikele pika-ajalise tulu
- seab sihiks Eesti „kultuurilise jooksevkonto“ tasakaalu ehk Eesti kultuuriloomingu rahvusvahelise läbilöögi ja -müügi suurenemise, vajadusel nihutades
- loometegevuse toetusmehhanismide raskuskeset senisest enam turunduse ja levitamise toetamisele
- soodustab vanade, rahvuskultuuriliselt unikaalsete (käsitöö)oskuste säilimist ja edasiandmist, suurendamaks Eesti potentsiaali turismi sihtkohana
- näeb EAS-i tegevuskavas ette regionaalse tugimeetme uute ja tegevust laiendavate ettevõtete liitumiseks elektrivõrguga
- soovib Eesti energiaportfelli mitmekesistamist, sealhulgas bio- ja kohalike kütuste osakaalu suurendamist transpordis, energia hajutatud, kohalikel kütustel põhineva väiketootmise edendamist energiaühistute poolt ja veeldatud maagaasi terminalide rajamist Eestis
- lahutab Eesti elektrisüsteemi Venemaast hiljemalt aastaks 2025 ja liidab elektrivõrgu Mandri-Euroopa sagedusalaga
- soovib ühtse Põhjamaade-Balti elektrituru väljaarendamist, sealhulgas täiendava Eesti-Läti elektri ülekandeliini rajamist
- toetab kodumaiste jaotusvõrkude ajakohastamist
- lülitab saarte ja mandri vahelise ringtoite kaabli rajamise taristu investeerimiskavasse
- soovib kaugelenägevat ja ressursi suuremale väärindamisele suunatud põlevkivikasutust
- soovib Balti regionaalse gaasitaristu (Soome ja Balti riikide vaheliste ühenduste, sh Baltic Connectori) kiiret väljaarendamist, selle liitmist ühise Euroopa Liidu gaasituruga (sh GIPLi ehk Poola-Leedu gaasitoru), gaasi põhivõrgu omandamist riigi kontrollitava osalusega äriühingu poolt ning maagaasi julgeolekuvaru loomist
- soovib Euroopa Liidu ühtse energiapoliitika väljakujundamist, sealhulgas ühtseid hankeid

EESMÄRK 5: Kogu ühiskonna kaasamine majanduskasvu hüvede loomisse ja jagamisse.

Väärtused: majanduskasv kõigi heaks

Reformierakond:

- seab sihiks kaasava majanduskasvu, millest saavad osa kõik ühiskonnaliikmed. Kehitib reegel: "Kedagi ei jäeta maha". Vaesus, pikaajaline töötus ja kvalifikatsiooni puudumine ohustavad pikaajalist kasvu ning Eesti poliitilist ja majanduslikku stabiilsust
- peab oluliseks hinnata poliitikate ja reeglite mõju nii üldisel kui ka leibkonna ja sissetulekugruppide tasandil
- peab mõistlikuks vähendada madalapalgaliste maksukoormust, kahekordistab tulumaksuvaba miinimumi
- peab abivajajate aitamisel maksumaksja raha õigeks ja heaperemehelikuks kasutuseks täpselt sihitud otsetoetusi, mitte maksusoodustusi, mida kasutavad ja millest võivad kõige rohkem need, kes tegelikult abi ei vaja. Avatud taristu, täpsed eelarvest makstavad toetused ja avalikud teenused on õiglasemad ja elukvaliteedi arengu seisukohast tõhusamad kui maksuerisused

Õiguspoliitilised sammud

Reformierakond:

- edendab inimeste finantskirjaoskust ja kaitset vastutustundetu laenamise eest, sätestades muuhulgas kiiralaenude andmisele selgemad regulatsioonid
- tugevdab inimeste õiguskaitset ja hõlbustab ligipääsu kvalifitseeritud õigusabile
- tõhustab oluliselt võitlust kõrvõimalike kelmuste ja kuritarvitustega

Rahanduspoliitilised sammud: majanduskasvu ja töökohtade loomist soodustav maksureform – tööjõumaksude vähendamine 750 € töötaja kohta

Reformierakond:

- vähendab maksuerandeid ja mahaarvamisi ning kärbib maksukulusid, mis jaotuvad sotsiaalselt ebaõiglaselt ja ebatõhusalt

- kahekordistab tulumaksuvaba miinimumi määra, tõstes selle 300 euroni kuus
- vähendab sotsiaalmaksu määra 2% võrra ja muudab selle maksmise ja sellega seotud sotsiaalsete garantiide saamise paindlikumaks.
- langetab töötuskindlustuse maksumäära 1,95 protsendini, tagades sealjuures süsteemi jätkusuutlikkuse ka ootamatute olukordade puhuks
- korraldab ümber maa maksustamise vastavalt kohalike omavalitsuste vajadustele
- noorte töö- ja kogemuste puudusest ülesaamiseks soodustab EL fondide toel varasema töökogemusega noorte töölevõtmist

Korralduslikud tegevused

Reformierakond:

- soovib tagada heal tasemel koolihariduse kättesaadavuse kõigile
- ajakohastab haridussüsteemi, pidades eriti silmas kutse-, kõrg- ja täiendharidust, mis peab arendama võimet sammu pidada muutustega majanduskeskkonnas ja majanduse struktuuris
- panustab erivajadustega inimeste tööturule ja ühiskonnaellu toomisse, rakendab uue töövõimeseadusandluse
- arendab töötuskindlustussüsteemi aktiivse tööturupoliitika suunas ja edendab elukestvat õpet

SOTSIAAL-
VALDKOND

HEAOLU KÕIGINI

A large, vibrant yellow brushstroke graphic that starts from the bottom left and sweeps upwards and to the right, partially overlapping the text 'HEAOLU KÕIGINI'.

Eesti peab olema riik, kus on hea elada ja oma loovust rakendada kõigil – lastel ja nende vanematel, puuetega inimestel ning eakatel.

Koos majanduse kasvuga kasvavad ka meie inimeste sissetulekud ja heaolu. Üksnes elava ja areneva majanduse korral saavad ettevõtjad maksta oma töötajatele paremat palka ja riik eelarvest panustada suurematesse pensionidesse ja abivajajate toetamisse. Just iga inimese väärtustamise ja täisväärtuslikku ühiskonnaellu kaasamise eesmärki kannavad pere- ja sotsiaaltoetused ning jõuline panus tervishoiu edendamisse. Peame väga oluliseks toetuste täpset sihitust – toetus peab jõudma nendeni, kes seda kõige rohkem vajavad.

Meie sihiks on kaasav majanduskasv – kogu rahva kaasatus hüvede loomisse ja jagamisse, millest saavad osa kõik ühiskonnaliikmed. Kehtib reegel: "Kedagi ei jäeta maha". Vaesus, pikaajaline töötus ja kvalifikatsiooni puudumine ohustavad pikaajalist majanduskasvu ning Eesti poliitilist ja majanduslikku stabiilsust.

Reformierakonna silmis on Eesti rahva heaolu kasvu ja sotsiaalse turvalisuse nurgakivideks:

1. Õnn on lastes. Negatiivsete rahvastikutrendide pööramine positiivseks – rahvastiku juurdekasv, rohkem hästi hoitud ja kasvatatud lapsi ning õnnelikke ja vääriliseid perekondi.
2. Hea töö ja palk. Erinevas eas ja erineva töövõimega inimeste tööturule jäämine või pääsemine ning oma panuse eest väärilise tasu saamine.
3. Pikem ja tervena elatud elu. Igaühe enda, riigi ning tööandjate mitmekülgne panustamine terviseedendusse, et ennetada haigusi ja sõltuvusi ning pikendada tervena elatud eluiga.
4. Kiirem pääs arsti juurde. Arstiabi ja teiste tervishoiuteenuste parem kättesaadavus.
5. Toimekas ja väärilikas vanaduspõlv.

EESMÄRK 1: Õnn on lastes. Negatiivsete rahvastikutrendide pööramine positiivseks – rahvastiku juurdekasv, rohkem hästi hoitud ja kasvatatud lapsi ning õnnelikke ja väärikäid perekondi.

Reformierakond:

- arendab edasi demograafiliselt toimivat perepoliitikat – kolmandate laste sünni ergutamiseks maksab alates pere kolmandast alaealisest lapsest toetust 300 eurot kuus
- jätkab viljatusravi toetamist – iga lapse sünn on oluline
- toetab uute lapsehoiukohtade loomist ja teenusepakkumist 0–7-aastastele lastele, saavutades aastaks 2019 täiendavalt 1200 lapsehoiukohta ja kaotades söimekohtade puudujäägi
- arendab seadusandlust, võimaldades pere- ja tööelu paremaks ühildamiseks vanemate rööbiti puhkamist
- ei muuda vanemahüvitise aluspõhimõtteid – ükski võimalik täiendusetepanek ei tohi halvendada hüvitise mõju demograafilisele olukorrale ega vanemate konkurentsivõimele tööturul
- loob Noorte Kultuurikaardi – iga põhikooliealine laps saab endale isikustatud kaardi, mis annab soodustatud sissepääsu kultuuriasutustesse ja -üritustele
- arendab vanemaharidust ja vanemlust toetavaid teenuseid
- töötab välja laste ja perede vaesuse vähendamise meetmed, arendades edasi vajaduspõhiseid peretoetusi ja -teenuseid
- rakendab 2016. aastal uue riikliku lastekaitsekorralduse, mis on suunatud laste ja noorte sotsiaalsete ja terviseriskide ennetamisele ning vähendamisele (sealhulgas tugiteenused peredele, nt perelepitusteenus)
- arendab vanemliku hooleta lastele perepõhiseid asendushooldusvorme, tagamaks laste hooldatus ja kasvamine perekonnas, mitte institutsioonis
- arendab andmevahetust tervise infosüsteemi kaudu, et tagada kõikide laste hõlmatus hambaraviga
- parandab hoolekandeteenuste kvaliteeti, töötades välja ühtse kvaliteediraamistiku ja juhisid teenuseosutajatele ja tellijatele, kohalikele omavalitsustele
- sätestab jõulised riikliku sunni meetodid laste elatisharja maksimisest kõrvalehoidjatele (riigitoetuste maksimisest ja riigi antavate tegevuslubade väljastamisest keeldumine,

elatisraha mahaarvamine tulumaksutagastuselt ja kogumispensioni fondidest), annab suuremad volitused täitevametnikele elatisraha sissenõudmiseks ning muudab elatisnõuded kehtivaks kuni võlgade tasumiseni

EESMÄRK 2: Hea töö ja palk. Erinevas eas ja erineva töövõimega inimeste tööturule jäämine või pääsemine ning oma panuse eest väärilise tasu saamine.

Reformierakond:

- vähendab uute töökohtade loomise soodustamiseks töjõumakse – töötuskindlustusmaks alaneb 1,95%-ni ja sotsiaalmaks 31%-ni – ning kahekordistab tulumaksuvaba miinimumi
- jätkab tööseadusandluse ajakohastamist, sealhulgas:
 - vaatab üle töötervishoidu ja tööohutust reguleerivad õigusaktid ning arvestab nende täpsustamisel ettevõtte suuruse ja töötamise vormidega
 - vaatab üle töö- ja puhkeaja regulatsioonid ning ajakohastab neid muutunud töövormidest lähtudes, nii et tööaja korraldus oleks paindlik ning arvestaks tööandja ja töötaja tegelike vajaduste ja võimalustega
- loob e-võimalused töötajatele oma õiguste eest seismiseks ilma vahendusorganisatsioonideta või vabakondlikult organiseerudes
- rakendab edukalt 100 000 inimest puudutava töövõimereformi ja tagab uue töövõimetoetuste süsteemi kestlikkuse. Eesmärk on inimese töövõime säilitamine ja parandamine, töötuse ja töövõimekao ennetamine ning tööandja toetamine töökeskkonna parandamisel. Toetab inimeste naasmist tööturule ning soovib, et inimesed töötamise asemel ei liiguks varasele pensionile
- arendab lapsehoiu- ja puudega laste hoolekandeteenuseid hoolduskoormust kandvatele inimestele, et vähendada vanemate hoolduskoormust ja takistusi tööturul osalemiseks. Mitmekesistab teenuste valikut ning puudega lastele osutatavate avalike teenuste (lasteaed, kool, rehabilitatsioon) kättesaadavust
- rakendab tööturuteenused, mis annavad eri sihtrühmadele paremaid võimalusi hõives osalemiseks, sealhulgas:
 - algatab noortele suunatud ennetustegevused, nagu tööturгу tutvustavad ja tööotsinguteks ettevalmistavad töötoad 8. kuni 11. klassi õpilastele, mobiilne

nõustamine, töövarjuvõimaluste vahendamine, töösuhete- ja töökeskkonnaalane teavitamine

- algatab projekti „Minu esimene töökoht“, mis hõlmab palgatoetust koos väljaõppega töökogemuseta ja erialase hariduseta noortele vanuses 17–29 eluaastat
- toetab eraldi programmiga 55+ vanuses töötajate täiendõpet
- osutab tööturuteenuseid töövõimelistele vanaduspensionäridele, kes soovivad jätkuvalt töötada
- rakendab meetmeid ja hoolekande- ja tugiteenuseid erivajadustega inimeste ning nende pereliikmete töölesaamiseks
- toetab koostööprojekte ja muid tegevusi pikaajaliste töötute, multiprobleemsete isikute, madala tööalase kvalifikatsiooniga inimeste ja teiste riskirühmade hõivevalmiduse tõstmiseks ning tööturule aitamiseks, näiteks uute oskuste omandamise teel
- rakendab meetmed tööst põhjustatud haiguste ja tööõnnetuste ärahoidmiseks. Pakub tööandjatele tasuta riigipoolset nõu ja abi töökeskkonna ohutumaks muutmiseks

EESMÄRK 3: Pikem ja tervena elatud elu. Igaühe enda, riigi ning tööandjate mitmekülgne panustamine terviseedendusse, et ennetada haigusi ja sõltuvusi ning pikendada tervena elatud eluiga.

Reformierakond:

- viib ellu hammaste tervist radikaalselt parandava programmi “Naeratav Eesti”, sealhulgas:
 - tagab enim abivajavatele sihtrühmadele hambaravihüvitise 100 eurot aastas
 - jätkab aktiivselt rahva teadlikkuse tõstmist suuhügieenist ja loob võimalused inimeste õigeaegseks suunamiseks hambahaigusi ennetavatele visiitidele
- arendab andmevahetust tervise infosüsteemi kaudu, et tagada laste hõlmatus hambaraviteenustega
- suunab suuremad ressursid haiguste ja sõltuvuste ennetusele, kuna ennetamine on tervise hoidmise tõhusaim viis; sealhulgas
 - laiendab tõenduspõhiseid sõeluuringuid vähi varaseks avastamiseks ning loob

vähi sõeluuringute registri, et vanuselistes või soolistes riskirühmadesse kuulujad saaksid võimalikult kiiresti vajalikku abi ja ravi

- korraldab praeguse kehalise kasvatuse õppekava ümber nüüdisaegseks liikumisõpetuseks kõigil haridusastmetel ja teiste õppeainetega integreeritult
- jätkab ujumise algõppe programmi toetamist koolides, et tagada kõigile põhikooli lõpetajatele algtasemel ujumisoskus
- võtab suuna personaalmeditsiinile, sealhulgas valmistab ette ennetuslikud nutirakendused, luues vähi sõeluuringute registri, e-vaktsineerimispassi ja võimaluse patsiendiportaalis jälgida isiklike tervishoiukulude suurust
- toetab riigi- ja erainvesteeringute suurendamist üldsusele tasuta kättesaadavatesse tervise- ja spordirajatistesse
- korraldab tänase kehalise kasvatuse õppekava ümber kaasaegseks liikumisõpetuseks kõigile haridustasemetele integreeritult teiste õppeainetega ning töötab välja tervikliku liikumisprogrammi Eesti koolidele
- suurendab perearstide ja pereõdede rolli ning vastutust riskirühmade ja krooniliste haigete regulaarsel jälgimisel ning nende ravi korraldamisel
- seab sihiks vähendada Eesti alkoholi- ja tubakatarbimist aastaks 2030 võrreldes tänasega poole võrra ja muuta koolid alkoholi-, tubaka- ja narkovabaks
- karmistab kontrolli reklaamiseaduse sätete täitmise üle, mis on seatud alaealiste tervise kaitseks
- tõstab tubaka ja alkoholi kättesaadavuse vähendamiseks järjekindlalt aktsiise – suitsetamine ja alkoholi tarbimine ei tohi muutuda ajas odavamaks
- tugevdab järelevalvet alaealistele alkoholi ja tubakatoodete müügikeelu rikkimiste üle
- loob ja rakendab Euroopa Liidu struktuurivahendite abil nõustamis- ja raviteenuse alkoholi liigtarvitamise ja -sõltuvuse ennetamiseks ja varaseks avastamiseks
- laiendab meeste terviseriskide ennetusele suunatud programme, sealhulgas soole- ja eesnäärmevähi ennetuseks
- jätkab südame- ja veresoonehaiguste ennetusprogrammi
- toetab kutsehaiguste ja tööõnnetuste vähendamiseks ning töötervishoiu ja tööohutuse nõuete täitmiseks ettevõtteid ja organisatsioone tervise edendamisel tõenduspõhise info ja koolitustega

- kaasab teadlikku terviseedendusse kohalikud omavalitsused ja kogukonnad, selleks uuendab rahvatervise seadust ja korrastab rahvatervise korraldust
- tunnustab parimaid terviseedendajaid maakondades

EESMÄRK 4: Kiirem pääs arsti juurde. Parem arstiabi ja teiste tervishoiuteenuste kättesaadavus.

Reformierakond:

- panustab kaasaegse taristu loomisesse selliselt, et haiglad teeksid omavahel tihedamat koostööd ja toetab Põhja Eesti Regionaalhaigla ja Tartu Ülikooli Kliinikumi kaasabil haiglate võrgustumist tagades parema tervishoiuteenuse pakkumise
- suurendab pereõdedel iseseisva vastuvõtu õigusi retsepti väljakirjutamise osas lihtsamatel juhtudel ja kroonilistele haigetele, näiteks diabeetikute meditsiinikaartide täitmisel
- rajab tõmbekeskustes uued perearstikeskused – investeerib esmatasandi arstiabi tervisekeskuste loomisesse tõmbekeskustes, et tagada kättesaadavad ning mitmekülgsed perearsti-, õendus- ja seonduvad sotsiaalteenused üle Eesti
- laiendab tervishoiuteenuste valikut, muuhulgas lisab perearstidele uue teraapia fondi, kust rahastatakse mittekliiniliste spetsialistide (kliiniline psühholoog, logopeed) osutavaid teenuseid
- suurendab patsientide valikuvabadust raviteenuse ja arsti valimisel terve Eesti piires sarnaselt EL patsiendi õiguste direktiiviga, rakendab selleks patsiendiga kaasas käiva hüvitise süsteemi ning arendab kättesaadavuse parandamiseks edasi patsiendiportaali e-registratuuri
- algatab e-kliiniku pilootprojekti – *online*-kliiniku, koos kõigi e-tervise lahendustega, otsustustoe ja arstidega ühendusega
- paneb toimima e-konsultatsiooni, e-saatekirja ja e-kiirabikaardi, mis parandavad infovahetust arstide vahel ning võimaldavad pakkuda patsientidele kvaliteetsemat teenust ning lühemaid ravijärjekordi
- tervishoiuteenuse kättesaadavuse parandamiseks suurendab õdede ja proviisorite koolitustellimust

- arendab välispartnerite kaasabil laste vaimse tervise teenuste süsteemi, millega arendame välja neli regionaalset keskust ja uue teenuse raske psüühikahäirega lastele
- ehitab lõpuni Laste Vaimse Tervise Keskuse Tallinnas ja toetab tugevate regionaalsete vaimse tervise keskuste teket Tartus, Pärnus ja Kohtla-Järvel
- toetab meditsiiniga seotud teadus- ja arendustegevuse suurendamist
- peab õigeks Eesti tervishoiuteenuse ekspordipotentsiaali ärakasutamist patsientide vaba liikumise raames

EESMÄRK 5: Toimekas ja väärikas vanaduspõlv.

Reformierakond:

- seisab pensionite stabiilse suurenemise eest, mille eelduseks on aruka majanduspoliitika ja konservatiivse rahanduspoliitika jätkumine
- hoiab keskmise vanaduspensioni maksuvaba
- võimaldab vanaduspensionäridel kasutada 3 aasta jooksul proteesihüvitist ka hambaraviteenuseks
- loob võimalusi paindlikumaks ja kvaliteetsemaks elukorralduseks pensionipõlves, selleks edendab koduhooldust ja telemeditsiini ning täiendavaid võimalusi eakate kvaliteetseks päevahoiuks
- väärtustab kogemuste ja oskustega inimesi, laiendab töövõimelistele vanaduspensionäridele, kes soovivad jätkuvalt töötada, võimalusi aktiivseks osalemiseks töö- ja ühiskondlikus elus

EESTI KEEL,
RAHVUSLIK MÄLU
JA RIIKLIKUD
SÜMBOLID

MEIE KEEL JA MÄLU

A large, vibrant yellow brushstroke graphic that starts from the bottom left and sweeps upwards and to the right, partially overlapping the text 'MEIE KEEL JA MÄLU'.

2018. aastal tähistab Eesti Vabariik oma 100. sünnipäeva. Meie riigi juubeliaasta on seotud Eesti eesistumisega Euroopa Liidus. Eesti riigivõimu tähelepanu ja tegevus peavad olema suunatud meie omariikluse juubeli ja Euroopa Liidu eesistumise väärikale läbiviimisele nii, et selles osaleksid kõik Eesti inimesed.

Selle saavutamiseks püstitab Reformierakond eelseisvaks valitsemisperioodiks alljärgnevad eesmärgid ja kavandab riiklikud tegevused nendeni jõudmiseks:

1. Eesti keele püsimine, areng ja kasutusala laiendamine.
2. Eesti riikluse ja rahvusliku eneseteadvuse seisukohast oluliste memoriaalide ja monumentide hoidmine ja püstitamine.
3. Rahvusliku mälu hoidmine ja edasiandmine järgmisele põlvkonnale.
4. Riikliku sümboolika väärtustamine.

EESMÄRK 1: Eesti keele püsimine ja kasutusala laienemine.

Reformierakond:

- leiab, et eesti keele püsimine ja areng on põhiseaduslik väärtus. Lähtume oma tegevuses sellest, et eesti keel on riigikeel
- tähistab väärikalt meie riigikeele sajandit. Asutav Kogu võttis 4. juunil 1919 vastu Eesti Vabariigi valitsemise ajutise korra, mis kuulutas, et meie riigikeeleks on eesti keel
- Eesti riigi saja-aastaseks saades on Eesti parajasti Euroopa Liidu eesistujariik. Laseb eesti keelel uhkelt kõlada Euroopa Liidu institutsioonide töös

- teeb kõik, et Eesti Vabariigi sajandaks sünnipäevaks oleksid meie maalt kadunud viimasedki okupatsiooniaja keelelised jäänukid. Korjame kokku ja anname muuseumisse seni veel avalikku ruumi risustavad viimseidki tänavasilidid, mis on kahes tähestikus
- ei loobu oma riigi aluspõhimõttest, et õigusjõuga seadused on vaid eesti keeles. Seaduste tõlked saavad olla ainult mitteametlikud
- toetab tegevusi, mis aitavad kaasa eesti keele väärtustamisele ja populariseerimisele nii kodu- kui ka välismaal. Toetab ja maksab kinni välismaal elavate Eesti kodanike eesti keele õppe. Toetab eesti keele õpetamist välisülikoolides
- välismaal elavate eestlaste ja nende (ka segaperekondadest) laste jaoks aitab luua tasuta veebi- ja multimeedia keskkonna keeleõppeks ja keele hoidmiseks. Toetab välismaal elavate eesti laste suve- ja keelelaagreid. Peab väga oluliseks, et välismaal sündinud ja üles kasvanud Eesti päritolu lapsed saaksid kodumaale tagasi tulles osaleda täisväärtuslikult meie ühiskondlikus elus
- loob tasuta veebikeskkonna ka teiste emakeeltega inimeste jaoks, kes soovivad õppida eesti keelt
- toetab igati võõrkeelte õppimist. Eestlaste võõrkeelteoskus tugevdab meie rahvusvahelist konkurentsivõimet ja seeläbi ka meie emakeele positsiooni
- tagab, et digitaalsetel rahvusringhäälingu telekanalitel saab vaataja ise valida nii eesti- ja venekeelsed subtiitrid kui võimalusel ka venekeelse heli
- hariduse kvaliteet ei tohi sõltuda kooli õppekeelest. Muukeelsed koolid peavad tagama hea eesti keele oskuse. Selle saavutamine eeldab pedagoogide sihipäraselt ettevalmistamist
- toetab eesti keele õpet kõigile siin elavatele inimestele, kes seda veel ei valda. Pöörame tähelepanu eesti keele õppe kvaliteedile alates lasteaiast. Tagame tulemusliku keeleõppe rahastamise
- toetab piirkondlike keeli ja murdeid ning nende arendamist ja kasutamist. Toetab piirkondlike murdekeelte sõnaraamatute koostamist ja väljaandmist
- globaliseeruva kõrgharidusmaastikul tuleb kindlustada eestikeelse kõrghariduse jätkumine. Erialad, mida rahastatakse rahvusteaduste professuuride meetme kaudu, peavad tagama eestikeelse kõrghariduse kõigil haridusastmetel
- eesmärk on eestikeelse teadusterminoloogia ja teaduskeele arendamine, kasutamine ja populariseerimine. Selleks toetab eestikeelsete kõrgkooliõpikute koostamist ja maailma parimate kõrgkooliõpikute tõlkimist heasse eesti keelde. Sellised õpikud peavad olema tasuta kättesaadavad veebikeskkonnas

- eesti keele tulevik on uutes keele- ja kõnetehnoloogilistes rakendustes ja lahendustes. Toetab kõiki tegevusi, mis võimaldavad eesti keelel toimida arvutikeelena samal tasemel teiste arenenud keeltega. Toetab nii üks- kui ka mitmekeelsete sõnaraamatute koostamise ja tõlkija abivahendite tehnoloogiate loomist ja arendamist
- eesti keeletehnoloogia arendamiseks lahendab õiguslikud probleemid uue autoriõiguse seaduse vastuvõtmisega. Samas ei unusta keeletehnoloogia kõrval keeleteaduse traditsioonilisi (filoloogilisi) harusid, mis süvendavad ja tugevdavad meie rahvuslikku eneseteadvust
- seisab hea selle eest, et uus koostatav „Eesti keele arengukava“ peaks silmas eesti keele tulevikuga seostuvaid reaalseid probleeme ja vajadusi ning saaks elluviimiseks piisava eelarvelise toe
- keelevaldkonna eesmärkide saavutamiseks toetab eesti keele uurimist ja arendamist. Toetab eesti keele korraldust ja hoolet, selge keele liikumist ning akadeemiliste alusõnaraamatute koostamist
- toetab eesti keele ja mitmekeelsete veebisõnaraamatute koostamist ja andmist avalikuks tasuta kasutuseks. Toetab tegevusi, mis aitavad koolides ka riigieksamil kasutusele võtta õigekeelsuse sõnaraamatu (ÕS) digiversiooni ja teised veebisõnaraamatud
- eesti keele püsimine ja areng on meie kõigi ühine asi. Seepärast toetab hea eesti keele kasutamist, õppimist, õpetamist, uurimist, arendamist ja rahva enda loovat aktiivsust. Toetab nii suuri kui ka väikesi sõnavõistlusi
- liberaalidena toetab senise keelepoliitika jätkumist, mille puhul kirjakeele norm rakendub ainult ametlikus keelekasutuses. Seisab selle eest, et ametlikus keelekasutuses oleksid dokumendid heas selges eesti keeles. Igapäevane keelekasutus ja ajakirjanduse keel lähtuvad heast tavast ja soovist kasutada selget ilusat eesti keelt
- keeleteaduse täitmise järelevalve peab olema mõistlik. Seisab selle eest, et igaühel oleks kogu meie riigi maa-alal võimalik ameti- ja teenindusasutustes suhelda selges eesti keeles

EESMÄRK 2: Eesti riikluse ja rahvusliku eneseteadvuse seisukohast oluliste memoriaalide ja monumentide hoidmine ja püstitamine.

Reformierakond:

- püstitab aastaks 2018 Tallinnasse Maarjamäele Ajaloomuuseumi naabrusesse kommunistiohvrite mälestusmemoriaali
- ajaloosündmuste, sealhulgas sõjaajaloo mäletamiseks tähistab sõjasündmuste paigad neid seletavate ekspositsioonidega ja sõjas kannatanute mälestusmärkidega
- korrastab koostöös Narva linnaga Riigiküla ajaloolised kalmistud
- toetab Viljandisse Vabadussõja mälestusmärgi rajamist
- koostöös Tallinna linnaga rajab Jaan Poskale tema sünniaastapäevaks Tallinnasse mälestusmärgi

EESMÄRK 3: Rahvusliku mälu hoidmine ja edasiandmine järgmisele põlvkonnale.

Reformierakond:

- toetab Eesti Vabariigi 100. sünnipäeva tähistamist ja tagame selleks vahendid
- peab oluliseks nii holokausti kui ka kommunismikuritegude uurimist ja inimsusevastastes kuritegudes ja genotsiidis süüdi olevate isikute kohtulikku vastutuselevõtmist. Selleks jätkab okupatsiooniperioodide ajaloo akadeemilist uurimist ning õiguslike asjaolude ilmnemisel eraldame kriminaaluurimise tarbeks vajalikud ressursid
- seisab vankumatult rahvusvahelistes organisatsioonides ja liitudes kommunismi kuritegelikuks ideoloogiaks tunnistamise eest
- jätkab koolides holokausti, küüditamise, natsismi ja kommunismi inimsusvastase olemuse teadvustamist õpilastele, kujundamaks eetilisi arusaamu ja väärtushoiakuid, mis välistaksid inimsusvastaste kuritegude kordumise
- tunnustab ja toetab eesti juudi kogukonda ja Peipsiääre vene vanausuliste kogukonda oma ajaloo ja traditsioonide hoidmisel ja tutvustamisel. Soovib, et kõik põhikooli klassid külastaksid Juudi Muuseumi Tallinnas ja vene vanausuliste asuala Peipsi ääres
- toetab looduslike pühapaikade (hiite) arvelevõtmist. Algatame uue arengukava looduslike pühapaikade väärtustamiseks
- tähistab väärikalt Eesti Kongressi 25. aastapäeva

EESMÄRK 4: Riikliku sümbolika ja rahvussümbolite väärtustamine.

Reformierakond:

- muudab Eesti lipu seadust ja kaotab põhjendamatud piirangud riigilipu heiskamisel
- toetab lipuväljakute rajamist kõigisse suurematesse asulatesse
- väärtustab riigi- ja rahvussümbolite kasutamist igapäevaelus
- teeb jõupingutusi, et Moskvast tagasi saada meilt varastatud Riigivapi teenetemärgi kett (presidendi ametikett)
- nii nagu Vabadussõja lahinguväljadele rajati vabadustammikud ja istutati võidutamised, toetab nüüd tammikute, tammeparkide ja -alleede rajamist meie riigi 100. sünnipäevaks. Aitab selleks leida sobivaid maatükke. Toetab ka tammede istutamist taluõuedesse

KULTUURI- JA SPORDI- POLIITIKA

LOOVUS JA TERVIS

A large, vibrant yellow brushstroke graphic that starts from the bottom left and sweeps upwards and to the right, partially overlapping the text 'LOOVUS JA TERVIS'.

Reformierakond on veendunud, et eesti kultuuri, sealhulgas eesti keele, püsimine ja areng on meie rahva ja riikluse kestmise ja rahvusvahelise konkurentsivõime aluseks. Ilma eesti kultuurita ei ole Eesti riik jätkusuutlik.

Loomevabadus – vabadus ennast vabalt väljendada ja teostada – on üks põhilisi isikuvabadusi, mis on aluseks ka ühiskonna üldisele arengule ja inimeste heaolu kasvule. Vaba eneseväljendus on innovatsiooni ja tehnoloogilise arengu põhiliseks mootoriks, mis on omakorda aluseks ühiskonna majanduslikule heaolule.

Reformierakonna valitsemisprogrammi aluseks on tema enda juhtimisel Riigikogus 2013. aastal vastu võetud „Kultuuripoliitika põhialused aastani 2020“ (edaspidi „Kultuur 2020“) ning Eesti Spordi Kongressi poolt 2014. aastal heaks kiidetud spordipoliitika põhialused aastani 2030 „Eesti sport – arengustrateegia 2030“.

Reformierakonna silmis on kultuuri ja spordi valdkondades eelseisva valitsemisperioodi peaesmärkideks:

1. Loovusele ja tervisele orienteeritud haridus.
2. Kaunite kunstide, professionaalse kultuurilooma kaugeleevaatav ja mõtestatud riiklik toetamine.
3. Kultuuriväärtuste säilimine ja nende väärtustamine.
4. Kõigile juurdepääsu võimaldamine kultuuriväärtustele ning tegelemisele kultuurilooma ja liikumisharrastusega.
5. Spordi väärtustamine elukvaliteedi parandajana.

EESMÄRK 1: Loovusele ja tervisele orienteeritud haridus.

Väärtused

Eesti keele ja kultuuri püsimine ja areng sõltub eelkõige meie suutlikkusest anda need edasi järeltulevatele põlvetele.

Reformierakond:

- käsitleb kultuuri-, spordi- ja hariduspoliitikat koosmõjus, sealhulgas ka finantseerimisotsuseid langetades
- soovib kõigi loome- ja mäluasutuste, sealhulgas Eesti Rahvusringhäälingu, suuremat kaasatust hariduse andmisse
- väärtustab valdkondadevahelist koostööd haridussüsteemi korraldamisel. Akadeemilise konkurentsi olemasolu tuleb toetada, kuid see ei saa olla põhjenduseks ressurside pihustamisele, tegevuse dubleerimisele ning suurtele administreerimiskuludele
- tähtsustab Vabariigi 100. sünnipäevaga seonduvaid ettevalmistusi ning sündmuse väärikat läbiviimist

Õigus- ja rahanduspoliitilised sammud

Reformierakond:

- uuendab huvikooliseaduse ning huvihariduse korraldamise ja rahastamise süsteemi nii riiklikul kui kohaliku omavalitsuse tasandil. Igaühel peab olema võimalus arendada oma andeid ja võimeid
- saavutab kultuuritöötajate sissetulekute võrreldavuse haridustöötajate, sealhulgas treenerite, sissetulekutega töökohtade objektiivse hindamise alusel
- viib lõpule Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia hoone ehitamise ning rajab Tallinnasse uue Kaunite Kunstide kooli hoone

Korralduslikud tegevused

Reformierakond:

- taotleb institutsioonide koostöö ja tegevuse koordineerimise kaudu ülikoolihariduse taseme tõusu. Selleks uurime põhjalikult maailma parimaid praktikaid

- kujundab tervikliku muusikahariduse süsteemi, mis sidustab riigi-, era- ja munitsipaalmuusikakoolide, aga samuti ülikoolide tegevuse loogiliseks tervikuks. Pärimusmuusika õpetamiseks ja harrastamiseks soovime luua pärimusmuusikapesade üleriigilise võrgustiku
- taotleb tihedamat koostööd rahva- ja pärimuskultuuri edendajate ja Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia vahel
- loob ühtse Noorte Kultuurikaardi, mis annab õpilastele vaba või soodustatud ligipääsu riigieelarveliste või riigieelarvest toetust saavate kultuuri- ja spordiinstitutsioonide poolt korraldatavatele tasulistele üritustele. Kultuurikaart peaks võimaldama pakkuda lastele soodustusi ka kohalikel omavalitsustel ja erasektoril
- korraldab praeguse kehalise kasvatuse õppekava ümber nüüdisaegseks liikumisõpetuseks kõigil haridusastmetel ja teiste õppeainetega integreeritult
- jätkab ujumise algõppe programmi toetamist koolides, et tagada kõigile põhikooli lõpetajatele algtasemel ujumisoskus

EESMÄRK 2: Kaunite kunstide, professionaalse kultuuriloomingu kaugeleevaatava ja mõtestatud toetamine.

Väärtused

Reformierakond:

- leiab, et kultuuri arendamine ja loometegevus on kõige tulemusrikkam vabade kodanike ja nende vabalt loodud ühingute poolt eraõiguslikul alusel. Riigil ja omavalitsustel on kohustus nende asjakohast tegevust toetada
- leiab, et loomemajandus on oluline osa Eesti majandusest ja sellisena samaväärne teiste majandusharudega. Euroopa Liit peab Euroopa konkurentsivõime edendamiseks palju rohkem arvestama loomemajanduse ja loovettevõtjatega. Eesti majanduspoliitika peab olema suunatud inimestele meeldivate ja rahuldust, sealjuures head sissetulekut, pakkuvate töökohtade tekkimisele – seda on võimalik saavutada loomemajandust ja loovust laiemalt tunnustades ja toetades. Reformierakond ei pea võimalikuks majanduse ja kultuuri vastandamist
- leiab, et riiklikud toetused peavad olema eesmärgipärased ja toetatavaks tegevuseks piisavad

- leiab, et kultuurivaldkondade riiklikus toetamises lähtutakse tasakaalu põhimõttest nii valdkondade vahel kui valdkondade sees eri žanrite huvide ja vajaduste arvestamisel

Õigus- ja rahanduspoliitilised sammud

Reformierakond:

- leiab, et 1925. aastal loodud avalik-õiguslik Kultuurkapital on toimiv kultuuri rahastamise instituut, mille tegevus peab jätkuma senisel moel. Ühtlasi kaalume riigile kuuluva AS Eesti Loto tulude kasutamist Kultuurkapitali täiendavaks finantseerimiseks
- võtab vastu kultuuri riigieelarvest toetamise korralduse seaduse, mis sätestab läbipaistva ja arusaadava riiklike tegevustoetuste ja loomestipendiumite taotlemise, määramise ja aruandluse korra
- leiab, et loomevabadus peab olema tagatud ka autorite õiguse tugeva kaitsega, milleks on vajalik uue autoriõiguse seaduse vastuvõtmine, mis läbi autorite õiguste parema kaitse peab kaasa aitama innovatsiooni ja teadmispõhise majanduse arengule. Õigust tuleb tõlgendada ja rakendada autorite kasuks
- soovib riiklikult toetada ja edendada kultuuriekspordi, mis aitab kaasa Eestist positiivse kuvandi loomisele ja sellega kindlustab meie rahvuslikku julgeolekut. Turunduslikke tegevusi toetatakse läbi valdkondlike arenduskeskuste

Tegevused valdkonniti

„Kultuur 2020“ eesmärkide saavutamiseks tahab Reformierakond eeloleval valitsemisperioodil:

HELIKUNSTI VALLAS

- oluliselt tõsta avalik-õigusliku Rahvuskooper Estonia tähtsust muusikakultuuri arendajana. Eeloleval valitsemisperioodil tuleb langetada otsused RO Estonia lavade ja taristu arendamise osas järgmiseks viiekümneks aastaks ning asuda nende otsuste realiseerimisele
- toetada Rahvusvahelist Arvo Pärdi Keskust ja avada 2018. aastal Keskuse uus hoone
- toetada tegevusi, mis on suunatud hinnaliste muusikainstrumentide hankimiseks ja pillifondide tekkeks

KUJUTAVA KUNSTI VALLAS

- toetada kunstnike residentuuride loomist ja residentuuriprogrammide käivitumist
- toetada senisest suuremas mahus kunstinäituste korraldamise taristu arendamist ja majandamist
- rakendada kunstiteoste tellimise seadust viisil, mis elavdab kunstiturgu ja toob avalikku ruumi võimalikult palju uusi kunstiteoseid
- rajada Eesti Kunstiakadeemia uue õppehoone
- toetada Ilon Wiklandi keskuse väljaarendamist Haapsalus

ARHITEKTUURI JA DISAINI VALLAS

- saavutada õigusselgus ruumilise planeerimise riikliku suunamise ja piirangute osas. Toetame riigiasutuste, kohalike omavalitsuste ja AS Riigi Kinnisvara mõistlikku koostööd Keskkonnaministeeriumi juhtimisel, mis annaks kaasaegsele eesti arhitektuurile võimaluse kujundada avalikku ruumi huvitavaks ja inimkeskseks
- asutada riikliku Arhitektuurimuuseumi baasil sihtasutus, mis kujuneks lisaks mäluasutuse ülesannetele ka arhitektuuri, urbanistika ja disaini kompetentsikeskuseks

SÕNAKUNSTI VALLAS

- saavutada läbimurre e-raamatute kättesaadavuses. Eesti Rahvusraamatukogu kaudu peab 2019. aastaks olema piiranguteta kättesaadav vähemalt 40 000 e-raamatut
- arendada edasi toimivat toetussüsteemi eesti kirjanduse väljaandmiseks võõrkeeltes
- toetada Eesti edukat esinemist 2018. aasta Londoni raamatumessil
- toetada tegevusi, mis on suunatud laste lugemisharjumuse tekkele

ETENDUSKUNSTIDE VALLAS

- viia lõpule ajalooliste teatrilmade uuendamise ja varustamise kõige kaasaegsema lava-, heli- ja valgustehnikaga, sealhulgas „Vanemuise“ suure maja lavatehnika uuendamise ja *black-box* saali rajamise ning Rakverre teatrifestivali „Baltoscandal“ keskuse rajamise SA Rakvere Teater kinnistu laiendamise teel
- luua koostöös Tallinna linnaga vanalinna Ladina Kvartalisse Katariina kiriku ja sellega

külgneva kinnistu baasil Theatrumile vajalikud loome- ja õpetamistingimused

- toetada Rahvusraamatukogu teatrisaali rajamist
- toetada Narva teatrimaja rajamist Vaba Lava kontseptsioonist lähtudes

FILMIKUNSTI VALLAS

- kahekordistada Eesti Filmi Instituudi riigieelarvelist toetust, eesmärgiga toetada filmide loomise kõrval ka nende turundamist
- saavutada filmi- ja audiovisuaaltööstuse tunnistamine loomemajanduse innovaatiliseks ja suure ekspordipotentsiaaliga valdkonnaks ja rakendada sellele vastavaid ettevõtluse toetamise mehhanismid
- toetada rahvusvahelise koostöö ja ühisettevõtluse arendamist filmivaldkonnas, sealhulgas Eesti kui filmitootmiseks atraktiivse keskkonna tutvustamise kaudu välisriikides
- aidata kaasa ühe valdkonnaülese filmipaviljoni tekkele koostöös erasektoriga

EESMÄRK 3: Kultuuriväärtuste säilitamine ja väärtustamine

Väärtused

Reformierakond:

- leiab, et kultuuriline mitmekesisus, mis seisneb nii eesti rahvuse piirkondlikes kultuurilistes eripärades ja keelemurretes kui ka Eesti Vabariigis elavate rahvusvähemuste ja -gruppide kultuuripärandis, kommetes ja keeles, on eesti ühiskonna tugevus ja uuenemisvõimalus
- leiab, et saavutada tuleb laiemalt lugupidav ja säästlik suhtumine muististesse ja kultuuriväärtustesse, sealhulgas väärtustades eesti rahva ajalooliste suurkujude mälestust ja eeskju, toetades vastavaid kodanikualgatusi ja seltse

Õigus- ja rahanduspoliitilised sammud

Reformierakond:

- võtab vastu ja rakendab uue muinsuskaitseaduse, mis reguleerib paremini kõigi kohustused ja tegevused kultuuriväärtuste säilimiseks, integreerib sellesse mäluasutused ja loob läbipaistva ja põhjendatud motivatsioonisüsteemi mälestiste eraisikutest omanikele
- toetab võimaluse korral riiklike ülesannete halduslepingutega üleandmist kohalikele omavalitsustele, kodanikeühendustele ja eraõiguslikele isikutele

Tegevused valdkonniti

„Kultuur 2020“ eesmärkide saavutamiseks tahab Reformierakond eelseisval valitsemisperioodil:

MUUSEUMIDE VALLAS

- avada Eesti Rahva Muuseumi uus maja ja saavutada selle ekspositsioonile rahvusvaheline tähelepanu
- toetada SA Vabaõhumuuseum investeeringuid ulatuses, mis võimaldaks rajada uue külastuskeskuse koos hoidlate ja konserveerimis- ja digiteerimiskeskusega ning rajada püsiekspositsioonis vähemalt ühe uue ajaloolise rajatiste kompleksi. Jõuda 2018. aastaks lõpule Eesti Ajaloomuuseumi Maarjamäe kompleksi ja sealse püsiekspositsiooni rajamisega
- viia lõpule riigiasutustena ja riigi poolt või tema osalusel asutatud sihtasutustena tegutsevate muuseumide põhjendatud võrgu väljakujundamine
- jätkata muuseumikogude digiteerimist ning tekkivate andmebaaside kõigile kasutajasõbralikul viisil kättesaadavaks tegemist. Digitaalsed andmekogud peavad motiveerima erasektorit looma nende baasil uusi kultuuritooteid ja -teenuseid

RAHVA- JA PÄRIMUSKULTUURI VALLAS

- vastavalt võimalustele suurendada piirkondlike kultuuriruumide toetusprogrammide riigipoolseid toetusi
- toetada vähemusrahvuste kultuuriseltse ja -ühendusi
- edendada hõimuliikumist ja toetada vastavalt võimalusele soome-ugri keeli ja kultuure
- väärtustada rahvuslikku käsitööd, eriti rahvariiete tootmist ja kandmist

LAULU- JA TANTSUPIDU

- Eesti unikaalse laulu-, tantsu- ja pillimängupeokultuuri jätkusuutlikkuse tagamiseks tahab Reformierakond eeloleval valitsemisperioodil:
 - kutsuda kokku laulupeokongress, mis määraks perioodiliselt kindlaks laulupeoliikumise põhisuunad ja printsiibid
 - toetada Laulu- ja Tantsupeo SA tegevust viisil, mis tagaks nii pidude heal tasemel korraldamise kui ka kollektiivide tegevuse ja nende kunstilise taseme arengu igapäevaselt, ka pidudevahelisel ajal
 - tähistada väärikalt 2019. aasta peoga laulupeoliikumise 150. aastapäeva
 - arendada koostöös Tallinna linna ja Spordiseltsiga Kalev ajaloolisest Kalevi staadionist 2019. aastaks Tantsupeo vajadustele vastav Rahvusstaadion

EESMÄRK 4: Kõigile juurdepääsu võimaldamine kultuuriväärtustele ning tegelemisele kultuuriloomel ja liikumisharrastusega.

Väärtused

Reformierakond:

- leiab, et avaliku võimu otsused, mis puudutavad inimeste igapäevast elu ja tulevikuväljavaateid, tuleb langetada neid otsuseid puudutavate isikute ja kogukondade tasemel. Rahvamajade ja raamatukogude tegevus on korraldatud vastavalt kohaliku elu eripärale ja kogukonna soovidele. Riiklike investeeringute ja toetuste planeerimisel arvestatakse, et otsused tooksid kasu võimalikult paljudele inimestele
- leiab, et internet on vaba ja sellele ligipääs on igaühe õigus
- leiab, et nii kultuuriloomes kui ka kultuurile, meediale ning spordile ja liikumisharrastusele ligipääsu korraldades tuleb senisest oluliselt rohkem arvestada erivajadustega inimestega. Selleks tuleb oluliselt enam teoseid subtitreerida, kasutada pimekirja ja kõnesünteesi, projekteerida, kohandada ja ehitada avalikku ruumi ja rajatisi erivajadustega inimestele kasutatavana ja rakendada muid meetmeid, mis võimaldaksid erivajadustega inimestel osalemist kultuurielus ja liikumisharrastuses

Õigus- ja rahanduspoliitilised tegevused

Reformierakond:

- soovib näha meedia arengut ja konfliktide lahendamist efektiivse väärtuspõhise eneseregulatsiooni teel ja pooldab meediateenuseid reguleeriva seadusandluse lihtsustamist ja liberaliseerimist
- seisab selle eest, et tagada Eesti Rahvusringhäälingu sisuline sõltumatus ja aruandekohustus avalikkusele. ERR peab täitma talle seadusega pandud kohustusi eesti keele ja kultuuri säilitamisel ja arendamisel ning olema usaldusväärse informatsiooni vahendaja ning platvorm erinevate ideede ja seisukohtade edastamiseks
- soovib tekitada riiklike regulatsioonide kehtestamisel ja investeeringute planeerimisel digimeedia, sealhulgas sotsiaalmeedia, teenuste pakkujatele võimalikult lihtsaid ja majanduslikult kättesaadavaid tegevustingimusi. Samas tuleb tagada üksikisikutele efektiivne õiguskaitse nende põhiseaduslike õiguste rikkumise tõkestamiseks ja tekitatud kahjude heastamiseks nüüdistehnoloogial põhinevate meediateenuste pakkujate poolt
- parandab õigusruumi, soodustamaks äriühingute osalust kultuuri ja spordi rahastamisel, sealhulgas riigile kuuluvate ja riigiosaluselise äriühingute kaasamiseks professionaalse kultuuri ja saavutusspordi toetamiseks teatud protsendiga oma kasumist läbipaistvate ja ühtsete reeglite alusel
- toetab rahaliselt rahvusvaheliste spordivõistluste ja kultuurifestivalide toimumist Eestis

Korralduslikud tegevused

Reformierakond:

- loob Noorte Kultuurikaardi abil täiendavad võimalused kooliõpilastele kultuuri- ja spordielus osalemiseks
- toetab ERR tegevusi, mis on suunatud vene- jt vähemuskeelte saadete ja veebilehtede tootmisele, sealhulgas saadete senisest palju suuremas määras subtitreerimiseks ja helindamiseks vene keelde, kasutades selleks digitelevisiooni võimalusi
- toetab ERR muutumist muude funktsioonide kõrval ka sisuliseks mäluasutuseks, mille arhiiv ja kogud on kättesaadavad kõigil platvormidel

EESMÄRK 5: Spordi väärtustamine elukvaliteedi parandajana.

Väärtused

Reformierakond:

- leiab, et liikumisharrastus ja saavutussport on vabade kodanike vabatahtlik tegevus, mida korraldavad valdavalt eraõiguslikul alusel moodustatud ja tegutsevad spordiorganisatsioonid. Riik toetab sporti eelarvest vastavalt võimalustele ja läbipaistva ning võrdsetel võimalustel põhineva korra alusel. Riigi eesmärgiks spordi toetamisel ja edendamisel on rahva parem tervis ja elukvaliteet
- leiab, et liikumisharrastuse ja noortesporti edendamisel on keskne roll kohalikel omavalitsustel, kes teevad selleks aktiivset koostööd spordiklubide ja -liitudega. Aastaks 2019 tuleb jõuda selleni, et liikumisharrastusega oleks hõlmatud vähemalt pooled Eesti elanikud.

Õigus- ja rahanduspoliitilised tegevused

Reformierakond:

- eraldab investeeringutoetust spordirajatiste rajamiseks ja arendamiseks spordiorganisatsioonidele selliselt, et 2018. aasta lõpuks oleks Eestis olemas vajalik taristu liikumisharrastuse- ja suure harrastajate arvuga võistlusspordiga tegelemiseks (sealhulgas sõudekeskus Pärnus ja võistlusujula)
- arendab Tehvandi spordibaasi tippspordi arenduskeskusena, kus on tagatud tipptasemel nii võistlus- kui treeningtingimused
- töötab välja toetusmehhanismi spordikohtunike tegevuse kompenseerimiseks ning jätkab kvalifitseeritud treenerite väärtustamist noortesporti edendamisel

Korralduslikud tegevused

Reformierakond:

- toetab Eesti kujunemist rahvusvaheliselt tuntud sporditurismi sihtriigiks
- parandab kaitseväelaste sportimistingimusi
- otsib koostöös erasektori ja kohalike omavalitsustega võimalusi koolide sportimistingimuste ja spordinventari parendamiseks

- spordi maine hoidmiseks ja parandamiseks peab leppimatut võitlust sporditulemustega manipuleerimise vastu, milleks soovime edendada kõikehõlmavat rahvusvahelist koostööd
- saavutusspordis keelatud ainete kasutamise avastamiseks, tõkestamiseks ja dopinguvaba spordi propageerimiseks arendab koostööd WADA ja teiste rahvusvaheliste organisatsioonidega, toetab selleks ellu kutsutud struktuure Eestis ja hoiab vastava õigusruumi ajakohasena

HARIDUS
JA TEADUS

ÕPPIMISRÕÖM
KOGU ELUKS

A large, vibrant yellow brushstroke graphic that starts from the bottom left and sweeps upwards and to the right, partially overlapping the text 'ÕPPIMISRÕÖM' and 'KOGU ELUKS'.

Eesti riik loodi ja püsib tänu meie inimeste kõrgele haridustasemele ja kestvale õppimistahtele. Ainult teadlik ja haritud ühiskonnaliige oskab väärtustada vabadust, luua targa tööga heaolu endale ja oma perele ning tagada isamaa julgeoleku. Reformierakonna keskne eesmärk on kõigile järjepideva õppimisvõimaluse tagamine hästi korraldatud haridussüsteemis.

Reformierakond väärtustab elukestvat õpet – seame sihiks kujundada ühtseks tervikuks inimese kogu haridustee alates lasteaiast väärrika eani. Elukestev õpe on parim elustiil ja me soovime teha selle võimalikuks kõigile Eesti inimestele. Hariduses ei tohi olla umbteid – igapähele tagatakse võimalus igal ajal haridussüsteemi tagasi tulla ning ennast täiendada.

Austust ja tunnustust väärrib igaüks, kes tahab ja oskab oma teadmisi teistele edasi anda. Hariduselu edendamise võtmeks on lugupidamine oma tööd armastavatest õpetajatest mistahes haridusastmel.

Hariduse andmise põhimõtted ja tööturu vajadused peavad käima ühte jalga, mida tagab riigi, kohalike omavalitsuste, ettevõtjate ja vabakonna koostöö. Pöörame seejuures erilist tähelepanu õpilase digitaalse kirjaoskuse ning majandusalaste ja igapäevaeluliste teadmiste arendamisele. Õpetamise hõlbustamiseks peavad kvaliteetsed õppematerjalid olema kättesaadavad ka veebis.

Haridussüsteem peab pakkuma õppijatele rohkeid valikuid. Meie eesmärk on kogu haridustee vältel motiveerida õppijaid õppima heade ja austatud õpetajate eestvedamisel. Elukestev õpe tagab kõikidele Eesti elanikele head sissetulekud, kõrge tööhõive ja ühiskonna stabiilsuse ning kiire arengu.

Eesti haridussüsteemi jätkuva arengu tagamiseks ühtlustame ja kodifitseerime eelseisval valitsemisperioodil haridusseadustiku ning tugevdame riigi järelevalvet hariduse kvaliteedi üle.

Reformierakonna silmis on elukestva ning igapähe ja kogu ühiskonna huvidele vastava hariduse nurgakivideks:

1. Koolirõõm: ühiskonnas lugupeetud ja motiveeritud õpetajad kõikidel haridustasanditel ning huvi ja rõõmuga õppivad lapsed.
2. Laste igakülgset arengut toetav alusharidus.

3. Õpilastele huvitav ja valikuterohke üldharidus.
4. Tööturu vajadustega arvestav ja praktilisi oskusi kujundav kutseharidus.
5. Maailmatasemele püüdleval ning erasektoriga koostööd tegevad kõrgkoolid.
6. Eesti teaduse tugev positsioon maailmas.
7. Igalet noorele kättesaadav huviharidus ja elukestva õppe tagamine kõigile.

EESMÄRK 1: Motiveeritud õpetajad ning rõõmuga õppijad.

Väärtused

Reformierakond:

- seab sihiks õpetajaameti tõstmise ühiskonnas enim väärtustatud tegevuste hulka. Teadmisi ja oskusi edasi andvad inimesed peavad olema hästi motiveeritud, lugupeetavad ning pakkuma õpirõõmu pikkadeks aastateks
- peab vajalikuks tagada õpetajatele alates lasteaiast ja lõpetades õppejõududega ülikoolis väärikas tasu tehtu eest
- peab vajalikuks seada õpetajaharidus (sealhulgas toimiv täiendkoolituse süsteem) riiklikuks prioriteediks

Õiguspoliitilised sammud

Reformierakond:

- suurendab võimalusi sisuliseks õpetajatööks, oluliselt vähendades õpetajailt nõutavaid bürokraatlikke tegevusi
- annab õpetajatele suurema otsustusõiguse õppetöö kujundamisel, eeskätt ainete lõimimise ja e-õppe rakendamisel
- vaatab üle õpetajate töötasu arvestamise alused, soodustades kujundava hindamise ja õppeainete lõimimise rakendamist
- loob alused õpetajahariduse kompetentsikeskuste väljakujundamiseks, mis muuhulgas soodustavad ka pedagoogipädevuste omandamist teiste erialade inimestel

Rahanduslikud sammud

Reformierakond:

- seab eesmärgiks tõsta õpetajate keskmise palga 2019. aastaks 1500 euroni, et suurendada õpetajakutse prestiiži ning tugevdada võimekate noorte motivatsiooni siduda oma tulevik tööga koolis
- suurendab Euroopa tõukefondide abil täiendkoolituse rahastamist
- käivitab õpetajate silmaringi laiendamiseks ja parimatest praktikatest õppimiseks riikliku stipendiumi välismaal õppimiseks

Korralduslikud sammud

Reformierakond:

- suurendab õpetajate ja koolijuhtide rolli õppekavade väljatöötamisel ja palgapoliitika rakendamisel
- soodustab õpetajate ümberõpet ja täiendkoolitust, et tagada õppeprotsessi ajakohasus (kujundav hindamine, ainekavade lõimitus, pidevalt uueneva digitehnoloogia rakendamine ja e-õppe arendamine jms)
- peab õpetajakoolituse arendamisel silmas vajadust õpetajal osata koolis toime tulla kriitiliste olukordadega ja ennetada nende teket
- kaasab õpetajahariduse tugevdamisse rahvusvahelise kogemusega tippspetsialiste
- kaasab praktika korras abiõpetajateks lasteaedadesse ja koolidesse õpetajaks õppivaid tudengeid

EESMÄRK 2: Laste igakülgset arengut toetav alusharidus.

Väärtused

Reformierakond:

- seab sihiks suurendada võimalusi laste individuaalsete eelduste ja vajaduste arvestamiseks lastehoidudes ja -aedades

- käsitab lastehoidu ja alusharidust ühtse süsteemina ning peab vajalikuks luua selle toimimiseks terviklik kontseptsioon
- toetab erinevate õppemetoodikate juurutamist ja kasutamist koolieelsetes lasteasutustes

Õiguspoliitilised sammud

Reformierakond:

- töötab välja ja rakendab tervikliku alushariduse kontseptsiooni, lähtudes põhimõttest, et alushariduse andmine algab kolmandast eluaastast
- kaotab ülemäärased bürookraatlikud nõuded lastehoidudele ja -aedadele
- soodustab erasektori poolt loodavaid lastehoiuvõimalusi

Rahanduslikud sammud

Reformierakond:

- tagab Euroopa toetusfondide abil investeringutoetused lasteaedade ja mänguväljakute ohutuse tõstmisesse ning lastehoiutingimuste parandamisse
- suurendab rahastust puudega laste hoiu- ja aiateenuste arendamiseks, et tagada laste vajadustele vastav individuaalne lähenemine

Korralduslikud sammud

Reformierakond:

- toetab täiendõppe korraldamise teel erinevate õppemetoodikate rakendamist koolieelsetes lasteasutustes
- analüüsib edumeelsete naabermaade kogemust alusharidusasutuste töö korraldamisel ning muudab sellest lähtuvalt töökorraldust lasteaedades
- kohtleb koolieelseid lasteasutusi võrdselt, sõltumata omandivormist
- parandab hoiuvõimalusi Eestisse tööle asuvate spetsialistide lastele

EESMÄRK 3: Õpilastele huvitav ja valikuterohke üldharidus.

Väärtused

Reformierakond:

- seab sihiks võimaldada igale õpilasele tema huvidele ja võimetele vastav ajakohane haridus, mis tagab talle kiiresti arenevas maailmas iseseisva toimetuleku võime ja täisväärtusliku elu
- peab loomulikuks, et igale lapsele on tagatud võimalus käia kodulähedases algkoolis, tugeva ühtsushariduse põhimõttel tegutsevas põhikoolis ning valikuid pakkuvas konkurentsivõimelises gümnaasiumis
- peab oluliseks õpetajate igakülgset toetamist nii õpetaja baashariduse omandamisel kui hilisemal täiendkoolitusel. Koos muutustega õppekavades ja õppemetoodikates peab alati kaasas käima vajalik väljaõpe
- peab vajalikuks keskenduda eelseisval valitsemisperioodil õppeprotsessi sisule, toetades õppekavaarendust ja vähendades bürokraatlikku asjaajamist haridussüsteemis

Õiguspoliitilised sammud

Reformierakond:

- panustab õppeprotsessi sisu ajakohastamisse õppekavaarenduse kaudu ja tagab õppekavadele vastavate õppematerjalide õigeaegse jõudmise koolidesse
- tugevdab koolide enesekorraldusõigust, suurendades koolijuhtide ja õpetajate õigust ja vastutust otsustada õppe läbiviimise meetodite ja koolielu korralduse üle
- aitab kaasa riigikaitsegümnaasiumi loomisele, tagamaks rahvuslikku julgeolekut ja suurendamaks noorte riigikaitsealaseid teadmisi
- koostöös omavalitsuste ja vabaühendustega töötab välja täpse kava optimaalse koolivõrgu väljakujundamiseks
- tagab koolide võrdse kohtlemise riigi- ja kohalike omavalitsuste poolset rahastamisel, olenemata kooli õppekeelest või omandivormist

Rahanduslikud sammud

Reformierakond:

- käivitab paikkondlikele vajadustele vastava koolibussisüsteemi väljaarendamise maa-kohtades
- koostöös omavalitsustega selgitab välja vajaduse gümnaasiumide õpilaskodude järele ning loob selle lahendamiseks üle-eestilise programmi
- arendab veebipõhiseid õpikeskkondi, muuhulgas vajalike litsentside riigile omandamise teel, võimaldades neid kasutada ajaliste ja territoriaalsete piiranguteta
- tähtsustab klassijuhataja staatust

Korralduslikud sammud

Reformierakond:

- seab prioriteediks finantskirjaoskuse, ettevõtlus- ja programmeerimisõppe, robotika ning riigikaitseõppe tagamise Eesti koolides
- analüüsib põhikooli õppekava, muutmaks see eakohasemaks, valikuterohkemaks ja loovust ergutavaks
- vähendab gümnaasiumis kohustuslike kursuste arvu 96-lt 75-ni, andes koolidele võimaluse õpetada aineid paindlikumalt, süvendatumalt ja elunõudeile vastavamalt ning harjutades õpilasi tegema valikuid, planeerima aega ja võtma vastutust oma õpingute eest. Lisaks võimaldab selline muutus andekatel pühenduda neid huvitavale ainevaldkonnale
- tagab muukeelsetes koolides alates esimesest klassist kvaliteetse eesti keele õppe
- töötab välja ja rakendab koostöös kodanikuühendustega süsteemse programmi kooli-kiusamise ennetamiseks ja kiusatute toetamiseks
- arendab koostöös kodanikuühendustega „Kaasava koolikultuuri“ mudeli, mis võimaldab koolil kujuneda kogukonnaelu oluliseks keskuseks

EESMÄRK 4: Tööturu vajadustega arvestav ja praktilisi oskusi loov kutseharidussüsteem.

Väärtused

Reformierakond:

- seab sihiks kujundada välja kutseharidussüsteem, mille lõpetajail pole probleemiks leida hästitasustatud töökoht vastavalt oma huvidele ja võimetele ning ettevõtete ootustele
- peab vajalikuks oluliselt enam kaasata ettevõtteid koos rahaliste vahenditega kutseharidussüsteemi õppekavade kujundamisse ja õppurite praktiliste oskuste lihvimisse
- käsitab kutseharidussüsteemi elukestva õppe lahutamatu osana, kus oma koht on nii põhikooli lõpetanutel, keskhariduse omandanutel kui ümberõpet soovival eakamal põlvkonnal

Õiguspoliitilised sammud

Reformierakond:

- kutsehariduse paremaks sidumiseks tööturu vajadustega kaalub kutsehariduse osalist üleviimist eraõiguslikele alustele ning toetuskeemide loomist kutseharidusse panustavatele ettevõtetele
- suurendab ettevõttepraktika osatähtsust
- kutseõppe ja praktilise tööelu paremaks sidumiseks lõimib kutseõppe õppekavasse töökohapõhise õppevormi (nn õpipõisiõppe), mille õppekava loomise peamine sisend tuleb tööandjatelt

Rahanduslikud sammud

Reformierakond:

- loob eraldi süsteemi 55+ inimeste täiend- ja ümberõppeks kutsehariduskoolides
- taotleb erasektori stipendiumite süsteemi loomist kutseõppuritele

Korralduslikud sammud

Reformierakond:

- laiendab põhikooli baasil õpitavate erialade valikut
- tagab kutseharidust omandama asunud põhikooli lõpetajale tema valikul ja eelduste olemasolul korraliku üldkeskhariduse
- kaasab tööandjaid tihedamalt kutsehariduse planeerimisse ja praktikakohtade loomisesse

EESMÄRK 5: Maailmatasemele lähenevad ning erasektoriga koostööd tegevad kõrgkoolid.

Väärtused

Reformierakond:

- seab sihiks arendada välja maailma tipptasemele lähenevad kõrgkoolid, mille lõpetajad leiavad tunnustust tugevate ja hinnatud spetsialistidena
- peab vajalikuks kõrgkoolimaastiku korrastumist, õppeasutuste selgemat spetsialiseerumist ning tihedat koostööd kõrgkoolide ja teadusasutuste vahel
- toetab kõrgkoolide rahvusvahelistumist mõlemas suunas: võimaluste loomist Eesti õppejõududele ja üliõpilastele tegevuseks väljaspool Eestit ning välisõppejõudude ja -üliõpilaste osakaalu suurendamist Eesti kõrgkoolides

Õiguspoliitilised sammud

Reformierakond:

- suurendab võimalusi eraraha kaasamiseks kõrgharidusse
- tagab ülikoolidele õiguse otsustada, milliseid õppekavu pakutakse tasulises osakooremusega õppes
- loob võimalused ettevõtete stipendiumite ulatuslikumaks kasutamiseks õppe finantseerimisel

Rahanduslikud sammud

Reformierakond:

- kaalub Euroopa Liidu tõukefondide raha kasutamist selleks, et soodustada magistriõppe raames üliõpilaste 6–12-kuulist õpet mõnes Euroopa Liidu tippülikoolis
- võimaldab tudengitele ravikindlustuse akadeemilise puhkuse ajaks

Korralduslikud sammud

Reformierakond:

- seob tugevamalt ülikoolide hariduslikud vastutusvaldkonnad ning nende arendatavad teadusvaldkonnad
- toetab ülikoolide rahvusvahelistumist ja nii välisõppejõudude kui ka välisüliõpilaste osakaalu suurendamist
- toetab ülikoole ühiste õppekavade loomisel välisülikoolidega
- loob üliõpilastele tervikliku veebipõhise õppekeskkonna kursuste läbimiseks

EESMÄRK 6: Eesti teaduse tugev positsioon maailmas.

Väärtused

Reformierakond:

- seab sihiks Eesti teaduspotsiaali tugevdamise ning teaduse rolli suurendamise Eesti inimeste heaolu tõusule kaasaaitamisel, lähtudes eri teadusharude võrdse kohtlemise põhimõttest

Õiguspoliitilised sammud

Reformierakond:

- algatab Eesti teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia 2014–2020 „Teadmistepõhine Eesti” eesmärkide täpsustamise
- muudab teaduse rahastamise süsteemi eesmärgiga säilitada teadusprojektide vahe-

line edasiiv konkurents, kuid tagada sealjuures ka mitmeaastase kestvusega mahukamate teadusprojektide asjakohane rahastamine. Selleks suurendab baasrahastuse osakaalu

Rahanduslikud sammud

Reformierakond:

- loob täiendavad motivaatorid erakapitali kaasamiseks teadus- ja arendustegevuse rahastamisse, arvestades Euroopa riikide parimat kogemust ning seab sihiks jõuda teadus- ja arendustegevuse rahastamisel 3%-ni SKTst (sealhulgas erasektori panuseni 2% SKTst)
- suurendab institutsionaalseid ja personaalseid uurimistoetusi
- toetab ülikoolide juures tegutsevate, teadusega läbi põimunud doktorikoolide tegevust, millest peab saama Eesti teaduse tipptegijate kasvulava
- suurendab rakendusuuringute rahastust majanduse nutika spetsialiseerumise ja innovatsiooni toetamiseks
- tõstab doktorantide stipendiumi
- algatab Eesti teadlaste ja ettevõtjate ideekonkursid äriühenduste leidmiseks globaalprobleemidele
- arendab koostöös ülikoolide ja ettevõtetega toetusmeetme patentide vormistamiseks ja kommertsialiseerimiseks

Korralduslikud sammud

Reformierakond:

- soosib kõrgharidus- ja teaduskeskuste rahvusvahelistumist ja tihedamat teaduskoostööd
- loob eeldused välisinvestorite kaasamiseks teadus- ja arendustegevusse (ülikoolid, praktikabaasid)
- soosib riigiasutuste ja riigiettevõtete osalemist pilootprojektide harjutusväljakutena Eesti päritolu innovatiivse tehnoloogia rakendamisel ja edasiarendamisel
- Euroopa Liidu rahastatud teadustöö puhul vähendab Eesti riigi poolt nõutava bürokraatliku asjaajamise ja reeglístiku miinimumini

EESMÄRK 7: Igale noorele kättesaadav huviharidus ja elukestva õppe tagamine igale soovijale.

Väärtused

Reformierakond:

- seab sihiks mitmekülgse huvihariduse kättesaadavuse ja aitab noortel teha valikuid elukutsevalikul ning leida mõistlikke vaba aja veetmise võimalusi
- peab vajalikuks igakülgset toetada elukestva õppe võimalusterohkust kõikidele vanusegruppidele

Õiguspoliitilised sammud

Reformierakond:

- töötab välja ja rakendab kestliku mudeli huviharidusega hõlmatud laste ja noorte rahaliseks toetamiseks riigi ja omavalitsuste poolt ning kvalifitseeritud huviharidusõpetajate töö õiglaseks tasustamiseks
- analüüsib varasemate õpingute ja töökogemuse arvestamise mudeli (VÕTA) rakendamise kogemusi ja vajadusel täiustab seda
- tunnustab Rahvaulikoole, mis on elukestva õppe läbiviimise üheks nurgakiviks, haridussüsteemi osana

Rahanduslikud sammud

Reformierakond:

- toetab riiklikult teaduse ja tehnoloogiate populariseerimisega seonduvaid huvihariduslikke algatusi

Korralduslikud sammud

Reformierakond:

- parandab koostöös kohalike omavalitsustega valikuterohke huvihariduse kättesaadavust eraõiguslikes huvikoolides
- toetab elukestvat õpet Rahvaulikoolide kaudu, kasutades selleks riiklike institutsioonide (Töötukassa) tellimusi

INNOVATSIOON

HOMNE e-EESTI

A large, vibrant yellow brushstroke graphic that starts from the bottom left and sweeps upwards and to the right, filling the bottom right portion of the page.

Reformierakond seab Eesti eesmärgiks olla uudsete e-teenuste looja, arendaja, rakendaja ja pakkuja muule maailmale – teerajaja teistele riikidele nii tehnoloogiliste arenduste kui ka nendele õigusliku keskkonna loomisel.

Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia arendamine ei ole eesmärk omaette. See viib lisaväärtuse loomiseni ja teeb riigi pakutavad teenused kvaliteetsemaks, mugavamaks ja kättesaadavamaks. Nutikate lahenduste eesmärk on tõsta inimeste elukvaliteeti ja tööhõivet.

Eesti inimeste elukvaliteedi parandamiseks ja uuele arenguhüppele aluse panemiseks tuleb ülikiire interneti baasvõrk välja ehitada terves Eestis. Tänapäeva maailm on mobiilne, seetõttu peab Reformierakond oluliseks virtuaalse õppimise, töö ja kaugtöö soosimist.

Reformierakonna eesmärgid innovatsiooni ja e-teenuste arendamise vallas on:

1. Riiklike e-teenuste arendamine.
2. Inimeste toimetulekuvõime tõstmine infoühiskonnas ja eesti keele kaitsmine.
3. E-demokraatia ja kaasamise edasiarendamine ning digitaalse lõhe tekke vältimine.

EESMÄRK 1: Riiklike e-teenuste arendamine.

Reformierakond:

- rakendab e-residentsuse programmi eesmärgiga tuua Eestisse uusi investeringuid, töökohti ja rahvusvahelist äritegevust ning sellega kaasnevat maksutulud
- viib riigi pakutavad e-teenused ühtsele kvaliteedistandardile ja konsolideerib avalikud e-teenuste kanalid (www.eesti.ee)
- arendab edasi e-tervise lahendusi, mis võimaldavad personaalsemat ja seeläbi tõhusamat terviseedendust, haiguste ennetust ning ravi

- äritegevuse ja isikliku asjaajamise kiirendamiseks edendab ja toetab digiallkirja kasutuselevõttu kogu Euroopa Liidus
- edendab reaalaja (*online*) majandust, milleks rakendab e-arvete süsteemi ja auto-maatse maksuaruandluse
- toetab võitlust küberkuritegevuse vastu, tervikliku küberjulgeoleku seiresüsteemi juurutamist ja valdkonnasisest innovatsiooni
- andmete laialdase riskasutuse taustal peab oluliseks kaitsta inimeste privaatsust, et igal ajahetkel oleks isikul võimalik näha, kes ja milleks tema kohta riigi käes olevaid andmeid kasutab
- toetab uute tehnoloogiate laialdast kasutuselevõttu majandusarengu ja heaolu kasvu hoogustamiseks (sealhulgas 3D printimise tehnoloogia levikut, juhita autode testkeskkonna kujundamist jms) ja soodsa õiguskeskkonna väljaarendamist, et Eesti oleks üheks esimeseks riigiks maailmas uute tehnoloogiate rakendamisel
- analüüsib virtuaalvaluuta/krüptoraha kasutuselevõttuga kaasnevate õiguslike ja majanduslike regulatsioonide muutmise vajadust

EESMÄRK 2: Inimeste toimetulekuvõime tõstmine infoühiskonnas ja eesti keele kaitsmine.

Reformierakond:

- väärtustab IT-õpet kõigis haridusastmetes. Hõlmab programmeerimisõppega (progektiiger 2.0) ka alushariduse
- arendab üldhariduskoolides arvutipõhist õpet ja digitaalset õppevara
- arendab IT-õpet kõrg- ja kutsekoolides. Laiendab IT Akadeemia programmi ja rahvusvahelist koostööd teiste riikide tippülikoolidega
- arendab elukestvat õpet, et inimene oleks ette valmistatud targa töökoha vastuvõtmiseks
- toetab eesti keele kestvust ja arengut nii keeletehnoloogiate (häältuvastus jt) piisava rahastamise kui ka eestikeelsete arvutiprogrammide laialdasema kasutuselevõttuga. Jätkab rahvuskultuuri säilikut ja arhiivide digitaliseerimist

EESMÄRK 3: E-demokraatia ja kaasamise edasiarendamine ning digitaalse lõhe tekke vältimine.

Reformierakond:

- arendab elektrooniliste valimiste keskkonda ja edendab kaasatud valitsemise põhimõttest lähtuvaid poliitikas osalemise võimalusi
- laiendab infotehnoloogia võimalusi tutvustavat ja kasutusoskusi arendavat täiendõpet, et ka suurem osa vanemaealistest saaks e-teenuste kasutajateks

MAAELU

ELU KOGU EESTIS

A large, vibrant yellow brushstroke graphic that starts from the bottom left and sweeps upwards and to the right, partially overlapping the text 'ELU KOGU EESTIS'.

Eesti areng peab olema tasakaalustatud ja hõlmama kõiki piirkondi. Reformierakonna maaelupoliitika eesmärk on luua igaühele võimalus vabalt valida endale meelepärane elu- ja töökoht. Turvalisus ja teenuste kättesaadavus peab olema tagatud kõikjal Eestis. Ühtlase arengu eeldusteks on korralik taristu ja toimiv ühistransport.

Eduka Eesti aluseks on loov ja tegus inimene, kes hoolib oma kodukohast ja panustab selle arengusse. Reformierakond tunnustab kõikide aktiivsete inimeste panust küla- ja maaellu ning eestlasliku elulaadi hoidmist ja edendamist.

Reformierakonna silmis on maaelu arengu nurgakivideks ja eesmärkideks:

1. Kohalikke ressursse kasutav ja vääringdav mitmekesine ettevõtlus ning tasuvad töökohad.
2. Tugevad kohalikud omavalitsused ja tegusad kogukonnad.
3. Konkurentsivõimeline ja suure ekspordipotentsiaaliga põllumajandus.
4. Kõrget lisandväärtust loov metsamajandus.

EESMÄRK 1: Kohalikke ressursse kasutav ja vääringdav mitmekesine ettevõtlus ning tasuvad töökohad.

Reformierakond:

- loob eeldused ettevõtluse arenguks ja töökohtade tekkeks väljaspool linnalisi piirkondi. Selleks algatame programmi ettevõtluseks vajalike elektri- ja sidevõrkudega liitumiseks (nn viimase kilomeetri toetus) ning teede rajamiseks põhimõttel: osa riik, osa kohalik omavalitsus ja osa ettevõtte
- lihtsustab ja soodustab riigi omandis oleva kasutuseta maa minekut tsiviilkäibesse

- lihtsustab väiketootmise edendamiseks nõudeid tootmistingimustele, tagades toiduohutuse ja tööturvalisuse
- lähtub piirangute seadmisel põhimõttest, et ühiskonna huvides omandi kasutamist ja käsutamist piiravad seadused ja talumiskohustus oleksid tasakaalustatud õiglaste kompensatsioonimehhanismidega
- peab õigeks, et omanikud kaasatakse võimalikult vara kõikidesse nende omandit puudutavatesse protsessidesse (planeeringud, kaitsepiirangute kavandamine, rajatiste ehitamine jne)
- täpsustab kaitsealade ja -objektide piiranguid, et võimaldada neis piirkondades looduskeskkonda minimaalselt häirivat mõistlikku majandustegevust (vt keskkonnaprogramm)
- arendab ja laiendab programmi „Eesti puhtaks“, mis mahajäetud ja otstarbe kaotanud hoonete lammutamise teel kasvatab elukeskkonna atraktiivsust ja edendab turismi
- soodustab pereettevõtete (mikroettevõtete) võrgustumist ja ühistegevust
- toetab alternatiivsete energiakandjate kasutuselevõttu ja tehnoloogiate arendust eesmärgiga vähendada hajaasustusega aladel energiasõltuvust

EESMÄRK 2: Tugevad kohalikud omavalitsused ja tegusad kogukonnad.

Reformierakond:

- korraldab Põllumajandusministeeriumi ümber Maaeluministeeriumiks ja kaalub ametite regionaalset hajutamist
- liidab olemasolevad toetustegevused terviklikuks „Noored maale“ programmiks
- tagab avalike teenuste parema kättesaadavuse, korraldades riigiga suhtlemise e-riigi keskkonnas kohalike omavalitsuste abil
- panustab riigi tasakaalustatud arengu tagamiseks jätkuvalt Kagu-Eesti ja Ida-Virumaa tegevuskavade elluviimisesse ja töötab välja Lääne-Eesti saarte (Saaremaa, Hiiumaa, Vormsi, Kihnu, Ruhnu) tegevuskava, arvestades saarte iseärasustega
- toetab ja soodustab omavalitsuste vabatahtlikku ühinemist. Selleks kahekordistame ühinemistoetust (50 eurolt ühinenud omavalitsuse elaniku kohta 100 eurole)
- soosib igati omavalitsustevaheliste ühisasutuste asutamist

EESMÄRK 3: Konkurentsivõimeline ja suure ekspordipotentsiaaliga põllumajandus.

Reformierakond:

- seisab võrdsete konkurentsitingimuste eest nii Euroopa Liidu ühisturul kui Eesti sees
- toetab uute ekspordikanalite ja -turgude leidmist, hajutamaks riske ja vähendamaks Venemaa sanktsioonide mõjusid meie põllumeestele
- toetab põllumajandustoodangule kõrge lisandväärtuse andmist, mis võimaldab müüa tooteid kaugematel turgudel, luua uusi hästitasustatud töökohti ja põllumeestel küsida oma töö eest väärilist hinda
- analüüsib keskkonnanõuete kehtestamisel mõju majandusele, arvestades konkurent-siolukorda võrreldes teiste Euroopa Liidu naaberriikidega
- soosib mahetootmist ja aitab kaasa mahetoodangu turustamisele
- tunnustab aktiivseid põllumehi kui töökohtade loojaid ja Eesti toidu tootjaid
- tõhustab teavitustööd, et tõsta tarbija teadlikkust kohaliku, kvaliteetse ja tervisliku Eesti toidu eelistest

EESMÄRK 4: Kõrget lisandväärtust loov metsamajandus ja puidutööstus.

Reformierakond:

- soodustab metsade aktiivset ja säästlikku majandamist, puidutööstuse arengut ning toetab puidu senisest laialdasemat kasutamist
- toetab metsauuendustööde tegemisel kohalikku päritolu metsauuendusmaterjali kasutamist kaitsmaks metsa genofondi
- soodustab kohalikul toorainel põhinevate biokütuste ja väheväärtusliku puidu kasutamist
- suurendamaks metsandussektori konkurentsivõimet ja parandamaks teede olukorda kehtestab metsaveoautode täismassi piirangu sõltuvalt telgede ja velgede arvust

KESKKOND

HOITUD LOODUS,
PARIM
ELUKESKKOND

A large, vibrant yellow brushstroke graphic that starts from the bottom left and sweeps upwards and to the right, partially overlapping the text 'ELUKESKKOND'.

Reformierakond tahab, et Eesti oleks mõnusaim koht, kus kasvada, õppida, pere luua, ennast teostada ja pensionipõlve pidada tänu siinsele rikkale ja hästi hoitud loodusele ning elukeskkonnale. Mida mitmekesisem ja puhtam on meie looduskeskkond ja mida rohkem on Eesti inimestel võimalusi ja põhjust looduses aega veeta, seda parem on Eesti inimeste tervis, seda väiksem ühiskonna stressitase ja seeläbi tugevam me riik.

Kokkuhoidlik ja efektiivne majandamine peab olema reegliks nii riigi rahaasjade korraldamisel kui ka Eesti loodusvarade kasutamisel. Seisame selle eest, et Eesti oleks võimsa ja puhta loodusega riik ka järgmiste põlvkondade jaoks.

Majanduskasvu, töökohtade loomise ja elukeskkonna arendamise ning loodushoiu vastandamise asemel käsitleme neid tasakaalus, negatiivset keskkonnamõju võimalikult väiksena hoides. Pöörame tähelepanu linnakeskkonna inimsõbralikumaks muutmisele läbi spetsiaalse investeringuprogrammi.

Reformierakond leiab, et parima elukeskkonna strateegia nurgakivideks on:

1. Rikas ja hästi hoitud looduskeskkond.
2. Loodusvarade kokkuhoidlik ja järjest nutikam kasutamine.
3. Looduse kaitsmine koostöös kohalikega.
4. Avaliku ruumi inimsõbralik kujundamine.
5. Võimalikult lihtsaks tehtud looduse tundmaõppimine ja seal ajaveetmine.

EESMÄRK 1: Eesti püsimine maailma puhtaima õhuga riigina, kõigi meie veekogude hea seisukord, meie metsa hoitus ja vastutustundlik majandamine ning kõikide Eestile omaste liikide jätkuv elujõulisus. Eesti kestmine sõltub muu kõrval ka sellest, kas suudame oma rikast looduskeskkonda hoida ja paremana edasi pärandada.

Reformierakond:

- lähtub põhimõttest, et tööstusvõimsuste loomisel peab kasutusel olema parim võimalik tehnika, mis hoiab saastamise madalal
- seab eelised transpordile, mille keskkonnajälg, sealhulgas õhku saastav mõju, on väikseim
- investeerib keskkonnatasudest Eesti veekogude seis parandamisesse, et puhastada järved ja jõed ning muuta kõik Eesti olulisemad jõed kaladele läbitavaks
- lahendab aastakümneid kestnud Tallinna mereääre õhuprobleemi ja investeerib lahenemisse, mis tagab aastaringset puhta õhu ka Pirita ja Merivälja piirkonnas
- panustab Läänemere puhtamaks muutumiseks veekogude kvaliteedi parandamise kaudu ja mereala hüvede vastutustundliku kasutamise kaudu
- toetab eraomanikke, kes aitavad kaasa unikaalsete või ohus olevate loodusväärtuste kaitsmisele
- Eesti metsa terve ja elujõulisena püsimiseks toetab metsa uuendamisel eelkõige Eesti oludesse geneetiliselt sobivate metsaistikutute istutamist
- hoiab Eesti põhjaveevärrude kvaliteeti
- alustab eriprogrammiga turbaalade taastamiseks
- loob ja viib ellu Eesti rahvusparkide investeeringuprogrammi
- jätkab programmiga, mille abil puhastatakse Eesti maastikud lagunenuid ja ohtlikeks muutunud hoonetest

EESMÄRK 2: Eesti loodusvarade läbimõeldud, kokkuhoidlik ja efektiivne kasutamine.

Reformierakond:

- töötab välja Eesti taastumatute maavarade kasutuselevõtu pikaajalise strateegia ja loob selle elluviimiseks toimiva struktuuri
- viib lõpuni Eesti maapõue seadusandluse ajakohastamise
- tagab, et loodusvarade kasutuselevõtul ei kahjustataks pöördumatult Eesti põhjaveevärrusid

- suunab keskkonnatasude kaudu Eesti loodusvarasid kasutama võimalikult efektiivselt ja suuremat lisandväärtust loovalt. Hoiab põhimõtet, et keskkonnatasud oleksid kehtestatud võimalikult pikaks ajaks
- töötab koostöös tööstuse ja keskkonnaorganisatsioonidega välja mudeli, mis negatiivse keskkonnamõju vähendamise eesmärgi kõrval võtab ressursitasude arvestamisel aluseks ka loodusvarast toodetud lisandväärtuse
- tagab, et Eesti on Euroopa Liidu tasemel ressursisäästu valdkonna eestvedaja, veendes ka teisi liikmesriike kasutama ressursisäästu saavutamiseks oluliselt rohkem moodsaid IT-lahendusi ja e-teenuseid
- kaitseb põhimõtet, et metsandusega seotud reeglite kehtestamise õigus peab olema igal Euroopa Liidu liikmesriigil endal
- loob vajaliku õigusliku raamistiku selleks, et Eestist saaks sel sajandil jäätmevaba ühiskond, kus kord juba toodetud materjali ei visata ära, vaid võetakse pärast ümber töötlemist ringlusse
- jäätmete ringlussevõtu suurendamiseks Euroopa Liidus nõutud tasemeni viib lõpuni jäätmeveo korralduse reformi, mille tulemusel säilib prügiveo tellimise kohustus, kuid lisandub õigus valida parimat hinna ja kvaliteedi suhet pakkuv teenusepakkuja. Reformi osana peab oluliseks säilitada väikestes maapiirkondades jõukohase hinnaga jäätmeveoteenus ja tagada kohalikele omavalitsustele jäätmehoolduse rahastus
- propageerimaks puidu suuremat kasutamist ehituses kolib praegu Tallinnas kallitel rendipindadel asuvad keskkonnaasutused kokku puidust ehitatavasse Eesti loodusmajja

EESMÄRK 3: Kohalike kogukondade kaasamine kaitse-eesmärkide väljatöötamisse ja nende valmisoleku korral ka elluviimisesse. Loodust on võimalik hoida ja kaitsta kõige paremini koostöös kohalike elanikega, mitte administratiivsete käskude ja keeldudega.

Reformierakond:

- viib koostöös kohalike kogukondadega, keda konkreetse kaitseala seisund ja õigusrežiim kõige otsesemalt puudutab, lõpuni kõigi Eesti looduskaitsealade kaitse-eeskirjade kaasajastamise

- jätkab eraomanikele, kelle eramaal asub looduskaitseala, majandamise piirangute kompenseerimist
- toetab ressursisäästu tagavaid investeeringuid järgmise viie aasta jooksul 50 miljoni euroga
- uute keeldude ja piirangute lisamise asemel peab õigeaks rakendada eelkõige need, mis on juba olemas
- investeerib Eesti rahvusparkidesse ja kujundab neist nii siseriiklikud kui ka rahvusvaheliselt tuntud loodushoiu keskused
- tagab ürgsete loodusmetsade säilimise. Majandusmetsa uuendamisel toetame maksumaksjatena eelkõige Eesti oludesse geneetiliselt sobivate kohalike taimede istutamist

EESMÄRK 4: Ehitatud keskkonna säästlik kasutamine ja kestlik arendamine, mis on sarnaselt looduskeskkonnale Eesti rikkuseks ja konkurentsieeliseks maailmas. Kvaliteetse ehitatud keskkonna olulisteks elementideks on terviklik avalik ruum, hoitud ja väärtustatud kultuuripärand, loodushoid, koha omapära ning kõrge arhitektuurse- ja tehnilise kvaliteediga ehitised.

Reformierakond:

- loob keskkonnatasudest investeeringuteprogrammi, mille kaudu toetatakse linnakeskkonna loodussõbralikumaks muutmist, näiteks investeeringuid parkidesse, valgustuslahenduste säästlikumaks ja kaasaegsemaks muutmisesse ning kergliiklusteede väljaarendamisesse
- loob keskkonnatasude abil linnalikes piirkondades liikuvuskavade koostamise, jalgsi käidava ja kergliikluseks sobiva ruumi väljaehitamist toetava programmi. Seab eesmärgiks, et 2020. aastaks tehakse Eestis 8% sõitudest jalgrattaga
- seab eesmärgiks, et mõlemale poole Rail Balticu trassi kõrvale kavandatud teenindustee jääb avalikult kasutatavaks kergliiklusteeks
- ehitatud keskkonna säästmise ja arendamise kvaliteeditõusuks kaalub kogu valdkonna koondamist sisupõhiselt ühe ministeeriumi valitsemisalas

- toetab riigiasutuste, kohalike omavalitsuste ja AS Riigi Kinnisvara mõistlikku koostööd, mis annaks kaasaegsele Eesti arhitektuurile võimaluse kujundada avalik ruum huvitavaks ja inimkeskseks
- toetab Tallinna-Helsingi raudteetunneli rajamise uuringute läbiviimist. Maailma majandusarengus on üha kasvav roll regioonidel, Eesti ja Soome suurem sidusus arendab suuremat ja atraktiivsemat piiriülest linn-regiooni ning orgaaniliselt seotud töö-, kaupade ja teenuste turgu

EESMÄRK 5: Suurem keskkonnateadlikkus. Inimene oskab ja tahab hoida seda, mida ta tunneb. Mida rohkem ja paremini Eesti inimesed teavad ja tunnevad Eesti loodust, seda rohkem oskavad nad seda väärtustada ja hoida ning seda vähem on riiklikel ametitel vaja täiendavate reeglite või keeldude kehtestamisega sekkuda. Ajakohane loodusaridus on järgmise viie aasta jooksul üks olulisemaid keskkonnapoliitika valdkondi.

Reformierakond:

- loob keskkonnatasudest laekuva rahaga programmi, mis võimaldab igal lasteaial loodusõppes osaleda ning käia metsas ja mere ääres Eesti loodust tundma õppimas
- seab sihiks teha Eestist Euroopa terviklikuma matkaradade võrgustikuga riik, koos radade juurde kuuluva interaktiivset õpet võimaldava taristuga
- annab lasteaedade ja koolide kasutusse kaasaegse, interaktiivse Eesti loodust puudutava õppematerjalide varamu
- kujundab Tallinna Loodusmuuseumist Eesti atraktiivseima loodusõpet ja loodusteadust toetava keskuse
- kaardistab tulevaste põlvete jaoks Eesti ajaloolised pühapaigad
- kaalub kultuuriväärtuslike inimtekkeliste keskkondade lülitamist rahvusparkide nimistusse

RIIKLUS JA
ÕIGUSKORD

TÕHUS JA
DEMOKRAATLIK
ÕIGUSRIIK

A large, vibrant yellow brushstroke graphic that starts from the bottom right and sweeps upwards and to the left, partially overlapping the text of the second block.

Reformierakond jääb kindlaks tugeva ja arenenud mitmeparteilise parlamentaarse demokraatia ideaalidele. Reformierakonna eesmärgid on:

1. Demokraatliku riigikorralduse tugevdamine ja edasiarendamine.
2. Riigireformi jätkamine.
3. Õiguskorra tugevdamine ja edasiarendamine.

EESMÄRK 1: Demokraatliku riigikorralduse tugevdamine ja edasiarendamine.

Reformierakond on veendunud, et riigi vabadus on aluseks igaühe vabadusele, eneseteostusele, edule ja turvatundele. Me järgime võimude lahususe ja tasakaalustatuse põhimõtet ning peame hästitoimivat Euroopa Liitu Eesti rahvuslike huvide tagatiseks. Demokraatliku riigikorralduse edasiseks tugevdamiseks

Reformierakond:

- seisab liberaalsele ilmavaatele toetuvate kodanikuvabaduste eest. Püüdleb õiglase ühiskonnakorralduse poole, taotleb võrdseid võimalusi kõigile ning ei jäta abivajajaid abita
- teeb endast oleneva, et Euroopa Liit oleks tugev ja hästitoimiv ning Eesti oleks maksimaalselt integreeritud rahvusvahelisse koostöösse
- suurendab riigi tuge sallivuse edendamiseks ja igas vormis diskrimineerimise vältimiseks. Seisab otsustavalt vastu vaenu ja viha õhutamisele ning on avatud aruteludeks rände- ja varjupaigapoliitika kujundamisel
- taotleb Eesti ühiskonna sidusust ja ühtekuuluvust

Juhindudes avatud valitsemise partnerluspõhimõtetest ja olles veendunud, et parlamentarismi tugevdamiseks vajab Riigikogu töö ajakohastamist ja senisest veelgi suuremat avatust,

Reformierakond:

- uuendab Riigikogu töö- ja kodukorra seaduse, taotledes muuhulgas suuremat avatust, teaduspõhiste parlamentaarsete raportite enamat kasutamist ja seadusandluse sihtgruppide senisest paremini korraldatud ärakuulamist ja kaasamist
- paneb suuremat rõhku täitevvõimu tegevuse parlamentlikule järelevalvele ja kolmanda sektori esindajate ärakuulamisele
- kehtestab Riigikogu täiskoosseisust vähemalt ühte kolmandikku hõlmava opositsiooni õiguse taotleda põhiseaduslikkuse kohtulikku järelevalvet
- demokraatliku otsustamisprotsessi läbipaistvuse ja usaldusväarsuse suurendamiseks reguleerib huvide esindamise Riigikogus (lobby-reeglid)

Kindlustamaks põhiseadusliku korra ja riikluse stabiilsust,

Reformierakond:

- arendab avaliku halduse võimekust ja suutlikkust, et riik oleks turvaline ja stabiilne. Vältib halduse bürokratiseerimist ja vöörandumist inimestest
- seisab hea avaliku teenistuse kõrge professionaalsuse, usaldusväarsuse ja inimsõbralikkuse eest
- võimaldab topeltkodakondsuse sünnijärgseile (põlvnemisel põhinevaile) Eesti Vabariigi kodanikele, kes pole samaaegselt Vene Föderatsiooni kodanikud
- jätkab ettevalmistusteid Põhiseaduse ja põhiseaduslike seaduste korrastamiseks ja uuendamiseks, et hoida meie ühiskonna ja riikluse põhiväärtused kaitstuna ning esindusdemokraatia, põhiseaduslik kord ja riiklus ajakohase ja hästi toimivana

Pidades jätkuvalt oluliseks esindus- ja osalusdemokraatia koostööd ja kummagi edasiarendamist,

Reformierakond:

- peab kõiki ühiskonnaliikmeid avaliku võimu partnereiks, kelle kaudu ja abil toimub eri ühiskonnagruppide huvide ja seisukohtade kooskõlastamine ja edastamine ning toimub avatud debatt Eesti elu võimalikult parimaks ühiseks edendamiseks

- arvestab, et aktiivse ja vastutustundliku vabakonna osaluse kaudu saavutame parema tagasiside ja läbikaalutud ning kvaliteetsed otsused, mis viivad ühiskonna sidususe kiirema arenguni
- arendab edasi avaliku võimu seniseid koostöövorme kodanikuühiskonnaga, sealhulgas loob õiguslikud tingimused heategevusühingute (*charity*) tegutsemiseks (sotsiaalseks ettevõtluseks) ning vabakonna materiaalseks toetamiseks erakapitali poolt
- peab enesestmõistetavaks kohalike omavalitsuste eelarve kaasavat koostamist
- võimaldab Riigikogu liikmetel soovi korral ja valituks osutumisel osaleda kohalike omavalitsuste volikogude töös
- aktiivse kodanikkonna laiendamiseks ja rahva suuremaks osaluseks avalikus elus langetab aktiivse valimisea kohalikel valimistel 16. eluaastale
- tõhustab koolides kodanikuõpetust ning toetab õpetamise ja noorte suuremat seostamist avaliku eluga
- täiendab Vabariigi Presidendi valimise korda, et anda avalikkusele ja kandidaatidele rohkem aega ja võimalusi vastastikku tutvuda, kaasa rääkida ja arutleda

EESMÄRK 2: Riigireformi jätkamine.

Riigireformina käsitab Reformierakond avaliku võimu teostamise tõhususe kriitilist hindamist ning põhjendatud uuendamist seal, kus see on aegunud, väheefektiivne, dubleeriv, tarbetult bürokraatlik ja kulukas.

Reformierakond:

- ei lase kasvada avaliku sektori töökohtade arvul suhtena kogu töövõimelisse elanikkonda
- toetab rahvusvahelise kogemusega Eesti päritolu spetsialistide tagasipöördumist ning kõrgharitud välisspetsialistide tööleasumist Eestisse
- ühtlustab avalik-õiguslike isikute õigusliku regulatsiooni
- vaatab üle riigi kestlikkust mõjustavad avaliku sektori toetuskeemid ja soodustused ning viib need vastavusse pikaajalistest arengutrendidest tulenevate vajaduste ja otsustatavusega

- korrastab rahvastikuregistri ja kõrvaldab puudujäägid teistes registrites ning nende riskasutuses
- kujundab e-residentsuse kiireks ja laiaulatuslikuks juurutamiseks vajaliku õigusraamistikku ja tehnilise suutlikkuse
- valmistab ette ja võtab vastu uue Vabariigi Valitsuse seaduse, milles:
 - vaatab üle valitsuse moodustamise ja toimimise (halduskorralduse) reeglid, et need oleksid efektiivsemad ning paindlikumad ja võimaldaks järgida konkreetse valimisperioodi poliitilisi prioriteete
 - määratleb selgelt ministri kui valdkonna poliitilise juhi staatuse ja pädevuse
- valitsemise paindlikkuse suurendamiseks võtab vastu riigivalitsemise (mittekonstitutsioonilise) seaduse, milles muuhulgas:
 - vähendab dubleerimist, ülereguleerimist ja bürokraatiat avalikus sektoris ning soodustab ametnikkonna liikumist ametkondade vahel
 - kujundab maavalitsused ja maavanemad ümber regioonipõhiseks järelevalveks
 - loob peaministri (valitsuse) juurde riigikantselei, strateegiabüroo, Arengufondi ja finantsasutuste ekspertide kaasamise põhjal ühtse riikliku seire ja strateegiakeskuse ning toetab teaduspõhiste analüüside ja prognooside laiemat kasutamist ja teaduskraadiga spetsialistide töölevõtmist riigiasutustesse
- toetab autonoomselt toimivate ja keskvalitsusega nõrgalt seotud avaliku võimu asutuste (sihtasutuste, inspeksioonide, ametite, agentuuride jmt) väljaviimist pealinnast. Peab seda avaliku võimu ühtsema jaotuse ja regionaalse arengu oluliseks teguriks
- muudab põllumajandusministeeriumi maaelu ministeeriumiks

Olulist osa avalikust võimust teostavad ja avalikke teenuseid osutavad kohalikud omavalitsused. Kohaliku halduse ajakohastamiseks ja selle tõhususe tõstmiseks

Reformierakond:

- võtab vastu uue valdade ja linnade seaduse, mis määratleb eri suuruse ja tüübiga omavalitsustele erinevad õigused ja kohustused, sealhulgas pealinna eristaatuse
- soosib omavalitsusliite ja omavalitsuste ühisasutuste moodustamist seaduse ja lepingute alusel riiklike ning mitut omavalitsust hõlmavate omavalitsuslike ülesannete täitmiseks järgmistel põhimõtetel:
 - omavalitsusliitude ja omavalitsuste ühisasutuste peamiseks ülesanneteks on

koostöö kaudu tagada piirkonna terviklik ja tasakaalustatud areng ning harupo-
liitivate sidustamine maakonnaõiguslikult siduva arengukava abil

- omavalitsusliitu kuulumine on vabatahtlik. Omavalitsusliitude esinduskogu liikme(d) valib kohaliku omavalitsuse volikogu. Omavalitsusliidu esinduskogu otsused tuleb vastu võtta valdade ja linnade huvide tasakaalu tagava otsustusmehhanismidega – otsuste vastuvõtmiseks peab olema 2/3 liikmete ja 2/3 esindatud elanikkonna toetus
- omavalitsused võivad moodustada ühisasutusi ja maakondade piiridele jäävad omavalitsused omavalitsusliite maakonnapiire arvestamata
- toetab ja soodustab valdade vabatahtlikku ühinemist. Selleks kahekordistab ühine-
mistootust (50 eurot ühinenud omavalitsuse elaniku kohta 100 euroni)
- aitab arendada ja finantseerida omavalitsuste arengu mõttekoda, kus kohtuvad tead-
lased, ametnikud, poliitikud, omavalitsustegelased ja vabakonna esindajad

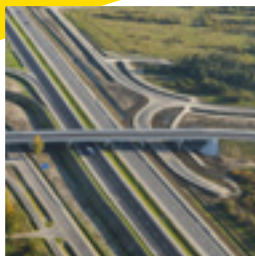
EESMÄRK 3: Õiguskorra tugevdamine ja edasiarendamine.

Tugeva õigusriikluse tagamiseks, kõigile mõistetava õiguskorra väljakujundamiseks ja avalikku võimu kandvate isikute ja institutsioonide pädevuse selgeks määratlemiseks

Reformierakond:

- jätkab ettevalmistustööd Põhiseaduse ja põhiseaduslike seaduste korrastamiseks ja ajakohastamiseks
- reorganiseerib õiguskantsleri pädevuse
- tõhustab inimõiguste ja -vabaduste kaitse alast tegevust ja järelevalvet. Laiendame õiguskantsleri järelevalve-pädevust õigustest ja vabadustest kinnipidamise üle jälit-
tusametkondades ja kohtutes. Seame asjakohase vastutuse ja pädevuse Riigikogu (põhiseadus)komisjonile
- kujundab Eestist Euroopa andmekaitseliidri, tõhustades veelgi isikuandmete kaitset. Toetab Euroopa Liidu digitehnoloogial põhinevat arengut ja ühtsete põhimõtete kasutuselevõttu. Algatab rahvaharidusprogrammi interneti kasutamise edendamiseks, riskide vältimiseks ja turvalisuse tagamiseks ning eraelu tõhusaks kaitsmiseks

- õigusemõistmise kiirendamiseks ja kulukuse vähendamiseks töötab välja ja võtab vastu uue kohtute seaduse, mis muuhulgas arendab edasi kohtuvõimu sõltumatust. Viime lõpule kohtuhalduse ümberkujundamise Kohtuhalduse nõukojaal põhinevaks ühtseks halduseks, kus on esindatud kõik õigusemõistmisega puutumuses olevad ametkonnad
- hoidub ülereguleerimisest ning toetab selge ja lihtsa õigus- ja ametikeele kasutamist. Uue normatiivakti väljatöötamise tingimuseks on *ultima ratio* põhimõte ehk selle vajalikkuse veenev põhjendamine. Seame mahupiirid uute normatiivaktide ja poliitika-dokumentide koostamisele
- vähendab edasiselt kohtusüsteemi ülekoormatust, aja- ja rahakulukust, kõrvaldades menetlusseadustikest põhjendamatud takistused kohtuasjade kiireks menetlemiseks ning laiendades kohtueelseid ja -väliseid võimalusi õigusvaidluste lahendamiseks
- muudab õigusrikkumiste menetlemise, sh kriminaalmenetluse, paindlikumaks ja lihtsamaks, arvestades rikkumiste raskusastet ja tagajärgi
- koostab uue ja ajakohase prokuratuuriseaduse
- uuendab kriminaalmenetluse seadustikku, viies see suuremasse kooskõlla nüüdisaegse demokraatliku ja ausa õigusemõistmise üldtunnustatud põhimõtete ja praktikaga
- ühtlustab ja liidab (kodifitseerib) valimisseadused ühtseks aktiks

Reformierakond
Parem Eesti Sinule